

Ujabb oroszországi
musz. névjegyzék

CHANUKA
ÜNNEPI SZÁM

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

H. ÉVFOLYAM 50. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 DECEMBER 12.
5707 KISZLÉV 19.

A jövő építője a makkabeusi jellem

... Nagy harc volt akkor: dicső hősök küzdöttek Izráel hitéért és szabadságáért. Az ősz Mattitjáhu főpap, fiatalok lángoló lelkeségével harcolt a zsidótlanság ellen és az ifju Juda Makkabi volt a háborus sereg vezére.

Hősök lelke lángolt a papban és a hit tüze égelt a harcokban. A zsidó vallás és hősiesség csodálatos épőszava volt az a harc, a zsidóság igazi szabadságharca. A hit ereje és a nemzeti eszme összeülkezve győzött az elnyomó ellenség ellen.

Midőn pedig megállották a makkabeusok a zsidó heroizmus próbáját s mindenkorok zsidó gyermeke számára átörökítették, hogy él hősi vonás a zsidó lélekben s van zsidó heroikus motívum a zsidó történelmében, — a győzelem után első cslekedetük a templom újjáavatása volt.

Nyolc napig égelt a templomavatás idején egy kis

korsó tiszta olaj, amely azelőtt csak egy napig volt elegendő. A főpap pecsétje érintetlen maradt a harc után is az olajos korsón s így tiszta olajjal avatták a hősök a szentélyt, amikor elült a harc és a szabadság a győztes Izráelé volt.

*

Chanuka csodája akkor azért valósult meg, mert a hit eszméje s a nemzeti szellem szent harmóniába olvadt és együtt győzött a vallás és a nemzeti gondolat.

Az a diadal a valódi zsidó lét győzelme volt, mert a zsidó nép küzdelme mindig csak akkor lehet eredményes, ha Izráel egyéniségének mindkét történelmi alkotó része érvényesül benne.

Sem a vallás népi gondolat nélkül, sem a népiség hit nélkül nem győzhet. A makkabeusi egyéniség az, amelynek példája a mi számunkra jövőt jelöl. A gettó-

zsidó, amelyik emberi öntudatában elnyomorodott, vallásában elkorcsosult, amelyik sárga foltot visel akkor is, amikor nincs megbélyegezve, — örökké a múlté. A jövő építője a makkabeusi jellem, amelynek szülérségét a vallásosság és az öntudat, a hit és a bátorság alapozzák. Benne a zsidó történelem megtartó géniusza él, ezért erős a lelke, bizton győz a megalkuvás és idegenség szellemén s a diadal idején tiszta olajat visz a szentélybe, s a nemzeti győzelem mámorában újjáavatja Isten templomát.

*

Csak tiszta hitünknek, bátor nemzeti öntudatunknak és törhetetlen gerincű emberségünknek legyőzhető az ellenszenvet és gyűlölséget, amelyet velünk szemben táplálnak. Minden politikai szólam, szirén-hang, minden diplomáciai sakkhuzás

szemfényvesztés marad, ha mi nem visszuk életünk, törekvéseink, politikánk és diplomáciánk homlokterébe a makkabeus hősök jellemét.

... Uj világ épül. A réginek üszkös romjai alatt, a hamuban egyre parázslók a gyűlölet. Az egész föld dudákat rejteget, amelyek a sűrű ember-rengtegben megbujva ellenünk fenekednek, a zsidóság ellen fenik vértől csepegő fogaikat... Egyszer talán új leszámolásra készülődnek, akkor majd zsidó hősök kellene a gátra, akiknek erejét és bátorságát a hit és vallás szelleme legyőzhetlenné impregnálja. Ha a zsidó nép Isten zászlaja alatt fog harcra seregleni, akkor nem lesz ember hatalom, amely legyőzheti... Akkor új csoda valósul Izráelben, új fények gyulladnak majd, újra templomavatás lesz — győzelmi ünnep: chanuka...

Ára 1 forint

Fertőrákos, Hidegség, Honamajor — véres állomások a zsidó munkaszolgálatosok szenvedéseinek útján

1526 meggyilkolt áldozat temetése

Ismét temettünk. Temettük annak a 3000 ártatlan áldozatnak egy csoportját — 1526 munkaszolgálatost — akiket a fasiszta gazság Hidegségen, Honamajorban, Fertőrákoson, Harkán és Nagycenken gyilkolt halomra.

1526 zsidó mártír érkezett el december 8-án földi utjának végső állomásához, a rákoskeresztúri zsidó temetőben.

Elhozta őket a hozzátartozók akarata és a bajtársak kegyelme. A rákoskeresztúri zsidó temetőben új parcellát kellett nyitni, hogy befogadja azt a négyszáz koporsót, melyekben az 1526 munkaszolgálatos letemete bajtársias békességben nyugszik. Egyek voltak a közös sorsban, egyek maradtak a halóban is.

És a sirt, „hol nemzedék sülyedt el”, a gyászolók ezrei vetők körül. Megtört apák, zokogó anyák, bánalba hervadt feleségek és árvaságra jutott gyermekek. Égő szemekkel, szinte öntudat nélkül vetek részt drágáik végtiszességén.

A szertartás Ábrahámsohn Mász főkanonok megrázó gyászbeszédével kezdődött, majd

dr. Katona József

pesti rabbi mondta el gyászbeszédét:

— Hidegség, Honamajor, Fertőrákos zsidó mártírjai — mondta — szomorú szívvel köszöntünk. Sárgafoltosan mentek el innét, de az élet rózsái virítottak orcáitokon: szenvedve is a jobb jövőt vártátok, az elcseltésben is életelt benneteket a hit. Azután jött a gyilkos erőszak, elestek mind az ezereztízhuszonhatan.

— Zsidó mártír siri ágya körül állunk itt. Ezek és ezek veszik körül a nagy sírgödört, ezek és ezek szemében végső búcsúra gyászkönyv ül. Ezekben az egyszerű koporsókban most itt sirba szállnak. A sárga folt elporladt, örökre a múlté lett. *Vérszívű zsidók együtt az anyafölddel, de hazahozták tiszta homlokukat, amelyen nincsenek már ott a gózd radót, a fájdalom barázdái, de csillag ragyog mindnek a homlokán: zsidó mártírok fénylő csillaga.* Nem ismertétek fel őket, akiket oly igen szereltek. Anyák, apák, hitvesek, gyermekek, testvérek, rokonok, bajtársak, jóbarátok, tekintetek arra a fénylő csillagra, amely ott ragyog mindegyiknek a homlokán, martiriumuk sugár-

özönében, felismeritek, újra látjátok őket, a hazatért kedves arcokat.

— Hazaértek szilárd gerinccel. Nem engedték megtörni azt, amellyel bátorságosan, kitartással, férfiasan megállították a pusztító orkánban. Gerincek nem hajlott meg, amikor meg akartak benneteket szégyeníteni, nem alázkodott meg, amikor megaláztak titeket.

— *Itélet ez a temetés: itélet a tegnap felett és követelés a holnapért, igaz elítélés a múltnak és szózat a jövőért.* Nem földi bírák ítélete hangzik itt, hanem a legfelsőbb Bíró, a világmindenség Bírája mond itéletet a gyilkos gyűlölet felett és követeli, hogy a bosszu, a harag, az embertelenség világa örökre semmisüljön meg s jöjjön el a szeretetnek, a megértésnek, az emberiségnek és testvériségnek korszaka. Akik itt vannak előttünk ezekben a koporsókban, mind-mind tanuk, 1526 tanu a sokezerből, akik felsorakoznak az emberi gyűlölet nagy elítélés idején. Az ő áldozatuk, szent tanúságtételük, nem lesz hiábavaló akkor, ha martiriumukkal elősegítik a megváltást erre a világra.

Ezután

Domonkos Miksa

ügyvezető búcsuzott a Pesti Izr. Hitközség és a Pesti Chevra Kadisa nevében:

Az Ur szolgája megáldotta testvéreinket, akik a Bizonytalanság országúján elmentek a biztos Hálál elébe. S mert így rendelé az Örökkévaló Isten, bele kell nyugodnunk, hogy porrá lesznek újból, akik porból valók voltak.

A mi nagy tragédiánk után ismét itt állunk egy nyitott tömegsírnál, ahol képviselem a Pesti Izraelita Hitközséget, annak elnökét, előjáróságát és minden egyes tagját. Képviselem ősi Szentegyletünket is: a Pesti Chevra Kadisát. Búcsuzom mindazok nevében, akik hazavárták őket: a szülőket és gyermekeket, a testvéreket és mindazokat, akiket elpusztított a gyilkos téboly. A Biblia népe megszagattja ruháját ilyenkor. Megszagattuk mi is a sziveinket, hogy hasonlóké legyen egymáshoz a gyászban és szomorúságban.

Hazaértek most és itthon

vannak a nagy zsidó családban. Már nincsen szűkségük megkülönböztető jelre. A társadalmi egyensúlyt nem veszélyeztetik már. Nem kell miattuk a viltörök szelét kifogni. Bevégeztett az ő küldetésük. Azoké, akik gondatlan gyermekek voltak egykor, mint másnak a gyermekei. Később megölettek, és sirtak vagy nevettek, tanultak, dolgoztak. Elvégezték kötelességüket s építették az országot, mint a többiek. Voltak köztük holdgok és voltak gondokkal terheltek. Tudták, hogy porból valók és ezért egyszer porrá lesznek újból. Küzdöttek és reméltek s egy egész életen keresztül abban a tévhitben jártak, hogy aki egyformán teljesíti kötelességét, ugyanazon mértékkel részesül a jogban. Azt soha nem hitték — de mi sem gondoltuk —, hogy jöhet olyan veszedelem, amikor egyszer csak sárga foltal fognak megjelölni félmiltió embert. Megjelölik a prédát és nagy hajtsába küldik az üzött vadat. Nem gondolta volna senki, hogy vérgödörrel ittas hajtók embereket fognak puskacső elébe kergetni. Nem gondoltuk, hogy biztos vadászok leszállásokban fogják csőre fölött puskával várni az embervadot. Az egyik leszállást Fertőrákosnak hívták, a másikat Hidegségnek. Neveztek a harmadikat Honamajornak és így voltak sorjában gondosan előre készített állások a nagy vadászatban. A hajtsák sikerült, sok nemes vad került terülcikre és a zsákmány itt van előttünk sok száz csendes koporsóban. Itt a sírgödör szélén, ahol tetemre hívjuk a gyilkosokat. Ide hívunk mindenkit, aki hallgatott: egy egész országot. S Izrael fiainak ősi parancsolata szerint megszagattuk a mi sziveinket.

Mert emlékezni fogunk — gyászoló gyülekezet — mindig, amikor ünnepeinken a mi hitközségünk minden templomában elmondjuk évről-évre a halottak imáját. Azt is el fogjuk mondani, hogy az Ur adta és ő vette el tőlünk a mi testvéreinket. Dicsérítsék az Ur neve. Most azonban régi zsidó szokás szerint búcsuzunk a halottaktól és búcsúmatot kérünk, ha vétettünk ellenük. Ezt teszem a mi hitközségünk nevében a

mártírok koporsója előtt és búcsuzom az üldözöttektől, akik vadászol: prédájává lettek a Bizonytalanság idejében.

Ebben a temetőkeriben most azután pihenni fognak. Együtt az elődökkel. Itt, ahol örök álmukat alusszák a magyar szabadságharc zsidó honvédei s az első világháború vitéz katonái: Tábornokok és közlegények. A régiek fényes medáliákkal a szívük felett, az újak sárga csillaggal.

Az Ur trónusa előtt egyformák lesznek és díszhelyen fognak ülni, mert megjelölték őket élő idejükben. Övék a tulvilló fényesség, mienk az emlékezés és a nagy földi szomorúság.

Legyen csendes az ő pihenésük!

Antall József

volt miniszter, a köztársasági elnök nevében mondott beszédet:

— Akik itt nyugszanak — mondotta — olyan korszak áldozatai, amelyben hivatlan vezettek felelősség nélkül tartálytalanítottak törvényeket, amelyeket az erkölcsi világtörvény nevében előírt. Ezek a mártír munkaszolgálatosok halálukkal nemzetszolgálatosokká lettek, siremlékük politikai tilalomfaként áll azon az úton, amelyre a nemzetnek utkeresésben nem szabad lépnie. Jaj annak, aki ezt a tilalomfát nem látja.

nagybaczoni Nagy Vilmos

vezérezredes, az Országos Magyar Szervezet díszelnöke hangszólyozta, hogy a magyar történelemnek soha többé nem lehetnek ilyen szörnyűséges lapjai.

Szell Jenő

törv. hat. bizottsági tag a Magyar Kommunista Párt nevében búcsuzott a mártiroktól és figyelemztetett mindenkét, hogy erős összefogásra van szükség, hogy a múlt szellemét végleg legyőzzük.

Várnai Dániel

a Szociáldemokrata Párt részvétét írtalmácolta.

— Néhány szívünkben lakadó őszinte búcsuzót mondunk a mártírok hazatért hadserege felé és komoly figyelmeztetést a sors kegyelméből élve maradtakhoz. A mártiroknak annyit: „Nem felejtünk.” Ez nemcsak búcsuzás, hanem fogadalom is, hogy ezentúl még lángolóbban gyűlöljük az emberi társadalmi legnagyobb szerencsétlenségét: a gyűlöletet és még szenvedélyesebben fogjuk szeretni a szabadságot, amely biztosítja az emberi egyenlőséget.

Végül dr. Morgenstern Ernő lelkész-szádos mondott imát a mártírokért.

Fogják kezét!?

írta: György Endre

„Az üldözöttek fogjanak kezét egykor üldözöttekkel.”

Ez a „jótanács” a szabad-ságról elnevezett párt gyűlésén hangzott el. Az üldözött én volnék. Én, meg te, meg ő. A magyar zsidóság. És kik az üldözők, akikkel kezét kellene fognunk? Hát ezek nem a bitófán lógnak, vagy a börtönben feketednek? Mert kezét fogni ugyebár, csak szabad emberekkel, szabad polgárokkal, a tisztességes társadalom tisztességes tagjaival lehet. Mit tanácsol tehát a jóakaró? Menjek be az igazságszolgálati intézmények zárt falai közé és fogják kezét ezekkel a börtönfölköttekkel, a véreskezű festvérigyilkosokkal és a vérestekintetű felbujtókkal? Szorítsam meg férfisan és egyben hálásan annak a megbeszélkedett nyilasnak mocskos pracliját, aki revolvért fogott a legszentebbre, amit a világ úra adott: az ártatlan emberi életre? Mődolják az előtt a tintasötét-lefkü bravó előtt, aki korzózni kívánt és ehhez a kiránduláshoz utitársakul hívta meg zsidó férfit és asszony-testvéreimet, hogy „azután a partnereket hátából a diszkuszióért, amit ennek a pöcegödör-virágnak adtak, tarkón találja és a Duna mélységébe fenekére zuhantassa? Nem, azt hiszem, ilyen messzire még ezeknek a furcsán tapintatos béke-hirdetőknél a fantáziája sem kalandozhatik.

Hogyan valósítsam meg tehát a bölcs intelmet, a szíves ajánlatot, amilyet az ember barátainak nem, legfeljebb az ellenségeinek szokott adni? „Kezeljek” le azokkal a „szabadonfutó” gazemberekkel, akikkel üldözése a törvény és minden törvényfisztelő, törvény szerint élő lény kötelessége? Azokkal, akik eddig véletlenül vagy élnézésből estek át a büntető rendelkezések nem előző sűrű szitáján, vagy csuszáltak ki a paragrafusok tág nyílásán? Nem az a cél, hogy az emberirtó fasisták, a háttérben megbúvó és onnan kék-köves lángot fuvó reakciók, akik ellenségeim nekem, tehát az új társadalmi berendezkedésnek, a demokrácia elfűvésztéseinek is, láncra,

bitóra kerüljenek? Nem az az ország érdeke, hogy azt az erkölcsi mocsarat, amelyet a közelmúlt hagyott meg nekünk örökül, mihamarabb kiszáccsuk?

Az üldözöttek könyörtelenül le kell fogni, nem lovaggá ütni és parolázni velük. Aki nek csak a legesekélyebb része is van az üldözésben, az vegye el a bűnének megfelelő arányú büntetést és ha ezt elszenvedte — mert az aljasságokban való részességét teljesen levezekelni ugysem tudja — próbáljon halálra, csendesen és lábujjhegyen, nagyon-nagyon a fal mellett visszasettenkedni a becsületesen dolgozó, tiszta lelkületű, makulátlan jellemű és főként sterilen hőfehér kezű emberek társadalmába. Ez majd elnéz egy kissé a fejük fölött — nem fog kezét velük, mert arra éppen a demokráciában nem lehet senkit sem kötelezni, hogy azokkal, akikkel a tenyerét nem a munka, hanem az orvul használt revolver agra eszette ki, kezeltfogjon — és elűri, hogy rongy életüket úgy-ahogy tovább tengessék.

A kaszinói urak, akik az üldözötteket felszólítják az ellenségeikkel való „baráti” közforgásra, valamikor nagyon finnyosak voltak a két tenyér egymásba csuszásának irutlan, de általuk nagyon respektált szabályaira. A spanyol etikettet is tulszárnyaló szertartásféle volt az, amikor Urambátyám kezét adott Uramöcsémnek. Persze, hogy a monokliás, pakompartos Légyolyalispánom-at illette meg a könynyújtás elsőse: ments Isten, hogy a Vagyokolyfőszolgabíród toltá volna előtérbe pecsétgyűrűs, puha, enervált és természetesen valódi kékvérrel telített erezetű kacsóit. Bó-

kolás, térd- és főhajítás volt ebben a kézszorításban. Már most én bókolkok a Nyugatról hazuzabadt, álnévvel és álszakállal bujkáló (mert most, amikor a saját bőréről van szó, nem akkora hős, hogy önmagától előálljon), agyilkos keretlegény, az ezerféle halált osztogató munkaszolgálatos századparancsnok (aki szóra-kozáshól és kollégájával való fogadásból vasárnap délutánonként úgy lőtt a zsidó gyerekekre, mint kamaszkorában a verebekre), a géppisztolyos, kézigránátos nyilas pártszolgálatos, a magyar SS-Mann (aki nem „meggyőződésből”, csak azért, hogy „valami kis kenyere legyen”, szegődött a haramiak szolgálatába), az uszító sajtóbrigitán (aki felelős a mindent elhamvasztó tüzvész felszításáért) és a besugással foglalkozó széplekű, sőt dücső bábaasszonyok előtt?

Nem is nagyon tisztelt uraim, így nem játszunk. Így nem játszhatunk. Nem volna fair ez a játék, amelynek szabályai mindkét félre egyaránt kötelezőek. Mi üldözöttek pontosan betartottuk ezeket a szabályokat. Hagytuk magunkat üldözni, hagytuk üzni, elhurcolni, hagytuk magunkat kirabolni, majd a halálba kergetni. Hatszázezen hagytuk. Nem gondolják, hogy a játékban résztvevő partnernek is helyt kell állnia magáért? Szabad-e nyereségben levőnek a revanche-adás minden számdéka nélkül, csak úgy felugrani a kártyasztaltól és a halom bankót felmarkolászva, köszönés nélkül elszaladni? Ugye, nem? Miért akarnak most ezeknek a rohanó hamiskórtyásoknak és svindlereknek segítségére lenni azzal, hogy eszevesztet száguldasuk előtt megnyitják a sorompókat, hadd szédjenek el szerze-

az országban és a nagyvilágban? De főként, miért akadják chhez a foglyszoktetéshez az én hozzájárulásomat, engedelmemet, őszinte megbocsátásomat, meleg kézszorításomat és az üldözötteknek talán még azt a kívánságát is, hogy Isten áldása lebegjen üldözöik fölött...

Nagyon olcsó szólam az, hogy az üldözöttek fogjanak kezét üldözöikkel. Ennél vásáribb valami csak az volna, ha azt az elcsépelet verkliszólamot hangoztatnánk; kezdjék a gyilkos urak! Ne kezdjék! Vegyék már egyszer és mindenkorra tudomásul, hogy mi az üldözöinkkel nem akarunk megbékélni! Mi az üldözöinket a törvény betűivel, erejével, szigorával és a törvényadta lehetőségek között üldözni akarjuk! Ez nekünk nemcsak emberi és a tömegsírokba gyömöszölt elhunytjaink örökké élő szellemé iránti testvéri, gyermeki, hanem állampolgári kötelességünk is!

Mert ezek a szírenhangok a bűnnek bűnhődés nélkül való hagyására, ezek az álhumanitárius és antidemokratikus bangzatok, amelyek az üldözöt sajnálják az üldözött helyet, csak folytatásai annak a harmincesztendő népbujtásnak, tömegbolondításnak és szenvedélykavarásnak, amely Auschwitzot és az auschwitzokat, meg a többi Waldsee fedőnévvel takart „fájdalommentes” kivégzőtelepet eredményezte. Kevéssel utóbb pedig arról csevegünk kedélyesen, a klubélet nyugodt, ki-mért és konzencionális hangsúlyokon esiszólódott hangján, hogy a pokolba, pusztulásba kergetettek és megkergetőik boruljunk mihamarább egymás keblére. Ez történik akkor, amikor hivatalos közlés tudalja, hogy a ravenbrücki tábor elvetemült, legalja-ember (jaj, de gyenge ez a szó!) öre vagy orvosa, bizonyos Rosenthal dr., az általa méreginjekciókkal meggyilkolt nőáldozatok még párolgó holttestét meggyalázta. Ime, az üldözö és az üldözött viszonya! Az üldözö halálában sem tisztelte az üldözöttet, vagy — a ma is kísértő fasizta-mentalitás szerint — a fajtisza árja ezáltal nagyon is megtisztelte? Bizonyos, hogy Rosenthal dr. csak „tudományos kísérleteket” és fajtutatókat végzett, de mindazok a budapesti hozzátartozók, kiknek családtagja ily mélységesen megbotránkozott a stáció után jutott el az örökkévalóság küszöbére, ilyen szörnyűséges háborgatás árán a

TÉLI ESTÉK ÖRÖME A JÓ KÖNYV!

IRATKOZZÉK BE

Dr. LANGER NÖRBERT
ÖTNYELVŰ KÖLCSÖNKÖNYVTÁRÁBA

• ANDRÁSSY-UT 58

Minden újdonságot azonnal olvashat!

Beiratkozás bármikor!

Naponta cserélhet!

megayugváshoz, most rohanjanak Hamburgba, a náci-farkasok és horogkeresztes hiának fölött itélkező bíróság elé és szorítsanak kezét Rosenthal ural?

A demokrácia nem lehet gyenge és erőlen ezekkel az üldözőkkel szemben, meri az agrásra kész fenevadak felpatlanak és magának a demokráciának labirintusába haragnak. A félreértelmű emberségség, a cél szem elől lévesztése, bizonyos hazug frazeológia, amely a Tizparancsot tilalmaiba ütköző bűnök, az emberölést is hajlandó „megbocsátani”, idézi elő a Kunmadarast megtorló ítélet feloldását, a gyilkosságra tüzetek könnyed grasszálását, a bűnösök szerkesztő, aki a halál árnyékában ült, tizesztendei büntetésének másfél évre való csökkentését és a délkivens azonnali szabadonbocsátását. En jelen voltam 1918-ban a magyar demokrácia megzűlésénél, hőleszójénél. Akkor is ott fenekedtek az üldözők szabadságszelmének az ellenségei. A tulzot engedékenységkel és elnéző szellemmel önmagát ásta alá a második köztársaság demokráciája.

Amikor a varázsfuvólákon olynyalamit fuvoláznak, hogy az üldözők fogjanak kezét üldözőikkel, ahelyett, hogy a meg szabadlábban lévő üldözők kezét rendőrkékre juttatják, tulajdonképpen merényletet készítenek elő a demokrácia ellen. Ezt pedig nem tűrhetjük, nem hagyhatjuk; fel kell sorakoznunk, hogy szenge és fiatal demokráciánkat minden ilyen alattomos támadó szándékkal szemben megvédjük.

Ami pedig a kézfogást illeti, nem vagyok hajlandó megfogni üldözőimnek (akik engem is végigkergettek az országban úgy, hogy Szászhoz meg sem álltam) mocskos, vértől és emberi agyvéréstől szennyes kezét!

Ha így folytatódik, rövidesen azt követelik majd tőlem, hogy csókoljam meg azt a gyilkolásra merevült, torz márkot, amely a tört az én hátamba és hatszáz ezer magyar zsidó hátába döfte!

Héber

grammofon-lemezeket venni.
Singer optika, Oktogon-tér 4.

3 óra 55 perces képek 20 forint
PÁRISI FOTO
Párisi Nagy Áruház

Glosszák a hétről

A HIVATALOS LAPBÁN még sohasem jelent meg anynyi *holttanyúlvánítási hirdetmény*, mint napjainkban. Mindegyik ilyen hirdetmény — *sűrített tragédia*, amelyről külön kötetet lehetne írni.

De — tulzás nélkül — a *tragédiák tragédiáját* adja dióhéjban az a kis közlemény, amelyben a nyirbátori járásbírósg egy nyirbáti családtól 25, azaz huszonöt tagját *deklarálja halottnak*.

A nyirbátori járásbírósgnak e 2352/1946 számú hirdetményéből kiderül, hogy a *nyirbáti Herskovits-családnak ennyi tagját írtották ki Auschwitzban*.

Voltak közöttük *idősebbek és fiatalabbak*. Voltak közöttük *férjak és nők, fiuk és lányok*. A legidősebb: *Herskovits Mózes* volt, aki 1892-ben született, a legfiatalabb pedig: *Katz Magdolna*, aki 1943-ban látta meg a napvilágot, tehát *mindössze egy esztendőt élt, amikor meggyilkolták*.

A „VILÁGOSSÁG” néhány nap előtt szám kis portrét közölt: — *Jemnitz Sándor* tollából — *Flesch Imrétől*, a kilindó zsidó énekesről, akiről most már minden kétséget kizáróan behizonyosodott, hogy *egy feldbachi tömegsírban alussza örök álmát*. Mint annyi társa és bajtársa, ő sem tért vissza abból a „munkaszolgálatból”, amely deportációval végződött.

Flesch Imre karrierje Bécsből és Berlinből indult. S hogy nem ivelt odáig, ameddig kellett volna, az szinte kizárólag a világeseményekkel magyarázható. A bécsi és berlini „zsidótörvények” távozásra kényszerítették ezt az emberként is kimagasló művészt, aki — külföldről visszatérve — megalakította a *Musica Classica* kamaragyüttest, amely arra a feladatra vállalkozott, hogy *megismeresse és megszerettesse a munkások tömegeivel a klasszikus és preklasszikus zeneműveket*.

1940-től kezdve évről-évre

több és több időt tölthetett *Flesch Imre* különböző munkahelyeken. Delegatáltak és megalázhatták, de *lelki erejét nem tudták elvenni*. A zene új és új erővel töltötte meg. A muzsika minden helyzetben vigasztalást hozott. *A lelke talán most is örülne, ha a halóporait magabazáró tömegsír fellett énekelnék valamelyik kedvenc dalát*.

ELŐBB-UTÓBB minden kiderül. Egyellen gaztett sem marad örökre homályban. Most teljes részleteiben megtudtuk: *miképp zajlott le 1942-ben az erdélyi zsidó orvosok nagyrészének deportálása?*

Igen, tulzás nélkül mondhatjuk, hogy ami az erdélyi zsidó orvosokkal 1942-ben történt, az már *deportálás* volt! Az 1944-es *deportálás előjátéka*, vagy — ha jobban letszik ez a kifejezés — *próbája!*

A kolozsvári MONE és az ottani Orvoskamarára fasiszta vezetői: *Horváth Béla* és *Novák Ernő* már 1942-ben a „*numerus nullus*” rajongó hívei voltak. „*Védszentjük*” és eszményképük, *Hitler* szeleme jegyében egyetlen zsidót sem óhajtottak felvenni az irányításuk alatt álló orvosi leülethe. Mivel azonban Magyarországon akkor csupán háromnegyed-fasiszma divott, a háromnegyed-fasiszta belügyminiszter kötelezte őket bizonyos orvosok felvételére.

Horváth és Novák professzor urak — akik közül az első *megszökött*, a második pedig *börtöncellában csücsült* — új módszerhez folyamodtak. Ha a belügyminiszter szembeszállt velük, ők megmutatták, hogy mégis nekik van igazuk. *Megkérték a fasiszta szellemű katonai vezetőket, hogy hívják be ezeket az orvosokat munkaszolgálatra*.

A fasiszta tiszt urak sietve teljesítették a professorok kívánságát. Az erdélyi zsidó orvosok nagyrészét munkaszolgálatra szólították. A munkaszolgálatra behívottakat pedig *kiülték az országból*. Az ország határain kívül azután megfelelő gondoskodás történt arról, hogy lehetőleg egy se térjen vissza.

Bizony, nagyon-nagyon kevés erdélyi zsidó orvos jött vissza a munkaszolgálatos-

pokolból, amelybe a két professor expedáltatta őket.

A halottakat nem lehet felámasztani. De Horváth Béla és Novák Ernő eljárására — mint a *Világosság*-ban olvassuk — teljes fény derült. *S az Igazságnak akkor is győznie kell, ha azok, akikért győzedelmeskedik, nincsenek életben...*

A párisi zenei versenyen

az elmúlt héten világhírességet szerzett aratott *Schneider Hédy* és *Virováci Róbert*. Előbbi a zongoraversenyek az első, utóbbi a hegedűszakon a harmadik díjat nyerte el.

Schneider Hédy a rémuralom napjaiban egy zsidókorra vadászó nyilas csoport kezébe került, a fiatal leányt több más áldozatukkal együtt a Dunapárra vitték, hogy ott végezzenek velük. Egymásután halottak el mellette szerencsétlen sorstársai, mikor a nyilas, akinek végeznie kellett volna vele, megsajnálta a szép fiatal leányt és szabadon engedte. Így szabadult meg a biztos halálól *Schneider Hédy*, akinek egyébként a Joint támogatásával sikerült kiutaznia a párisi versenyekre.

Virováci Róbert mint fiatal kiadik igen korán nagy sikereket ért el a hangversenyprogramon. Azután jöttek az évek, amelyek elragadták őt a zenei élettől, szigorú zsidótörvények elűzték a közszerepléstől és hegedű helyett csákkányt nyomtak a kezébe. Munkaszolgálatos lett. Amikor a felszabadulás után visszatért Pestre, édesanyjától megtudta, hogy egész családját és rokonait kiirtották a hazai fasiszták.

A szabadság és a szerelem himnusza:

LENHULL
AZ ÁLARC

(Un ami s'élève ce soir)

És szerelem

MICHEL SIMON ÉS
MADELEINE SOLOGNE

FORUM

(Pless—Harmónia—Film).

Ez az a film, amelyről GYÖRGY ENDRE az UJ ÉLET-ben azt írta: „Lélekzetlenség és megrendítő csoda. Maga a vérző élet, a rémekkel kísért tegnapi nyugtalanság harca a gonoszágak és emberlenségnek. Emberek, ezt nézzétek, ezt tanuljátok...”

Bernard Mannes Baruch, az atomkorszak álmodója

Irtta: SÓS ENDRE

Nagy feltűnést keltett az év márciusában, hogy az Egyesült Államok elnöke — politikai szakértő, nemzetközi jogász, vagy ismert tudós delegálása helyett — egy öreg zsidó bankárt nevezett ki az atomenergia ellenőrzési feltételek megállapítására kiküldött nemzetközi bizottság tagjává.

Truman, aki valószínűleg sejtette, hogy sokan fejszoválással kísérik majd a kinevezés hírért, a következőket mondotta a *Fehér Ház* akkori sajtókonferenciáján:

— Olyan embert adtunk az Egyesült Nemzetek atombizottságának, aki egy hosszú emberéletén keresztül mindig az emberek békességéért harcolt.

Az atomenergia ellenőrzésének feltételeit foglalkozó nemzetközi bizottság valóban békés munka és békés szándéku tagot kapott az öreg zsidó bankár, Bernard Mannes Baruch személyében.

Ez a 76 esztendőes bankár, akit a világ szocialista köreiből — kapitalista foglalkozása miatt — nagy nyugalansággal fogynak, csakugyan sok időt szentelt emberek és emberek, intézmények és intézmények, felekezetek és felekezetek összekötésének.

1914-ben megkapta azt a felekezeti amerikai nagydíjat, amellyel azt a politikust, író, vagy újságíró szokták jutalmazni, aki valamelyik esztendőben a legnagyobb sikereket érte el „az emberek közötti jószándék és az emberek közötti megértés előmozdítása terén.”

1914-ben ennek az amerikai nagydíjnak a zsürije úgy találta, hogy — politikusok, írók, vagy újságírók helyett — az öreg zsidó bankárt kell kitüntetni a társadalmi béke és a felekezeti együttműködés bajnokaként.

Bernard Mannes Baruch ugyanis egyik nagyszerű szuggerátora volt annak a gondolatnak, hogy — amikor az Egyesült Államok, a Szovjetunió és Nagybritannia oldalán, hadat viselnek a Pokol urának földi meghonosítására törekvő fasizmus ellen — nem lehet az Egyesült Államokban belső harcokat vívni. Az ilyeneket a háború utánra kell halasztani...

A békeszeretet családi örökségként élhetett és élhet Bernard Mannes Baruchban, a Lengyelországból bevándorolt zsidó orvos fiában.

Baruch apja ugyanis a cári rendszer pogrom-rendezvényei elől menekült az Óceán tulsó partjára, ahol kezdetben egy kis délszarvati városban próbált szerencsét.

A szegény emberek negyedében nem tett szert valami talásgósnan „jó” praxisa, de megszerezte sokak szeretetét. Ha egy napon — békebírónak választották meg.

A délkarolinai kisváros békebírójának fia, Bernard Mannes Baruch most — az Egyesült Nemzetek atomenergia-bizottságába kerülve — millió és millió, tízmillió és tízmillió, százmillió és százmillió ember „békebírójának” feladatára vállalkozott.

IV.

Bernard Mannes Baruch 70. születésnapján, amikor barátai vacsorát rendeztek tiszteletére, elmesélte: miképp lett — bankár?

— Megboldogult édesanyám — mondotta — tízéves koromban elvitt egy frenológushoz. A frenológus össze-vissza tapogatta a

fejemet, mindennemű méréseket eszközölt, aztán kijelentette: „Ez a gyerek orvosnak alkalmas, de pénzembernek al kalmatlan... Így lettem én bankár. Ha az a frenológus megfelelőnek tart az orvosi pályára, ma talán híres orvos lennék...”

Egy barátja, válaszolva erre a felszólásra, megjegyezte:

— Igaz, hogy nem lettél orvos, de belegekelt mégis gyógyítottál. Gyógygyszer és operálókés helyett — pénzzel.

V.

A barát igazat mondott. Az öreg zsidó bankár fiatal korától kezdve mindig kinyitotta erszényét, ha gyermekotthonok, kórházak és menhelyek alapításáról, vagy kifejlesztéséről volt szó.

Mivel pedig az Egyesült Államokban, ahol a kapitalizmus nálunk már túlhaladott formájában uralkodik, az illyesmiről gyakran esik szó és magánkezdemenyezés, magánsegélyezés nélkül alig történik valami, Bernard Mannes Baruch pénzében sokféle orvoslást végzett.

VI.

Feljegyzik róla, hogy sokasora szerette a címeket és sokasom kereste az állásokat.

Wilson elnöksége idején kétféle is lehetett volna pénzügyi államtitkár.

Roosevelt elnöksége alatt ugyancsak államtitkárságot kaphatott volna.

Mindig visszautasította az ilyen ajánlatokat. Hangsúlyozta, hogy nem tud hivatali korlátok közé szorulni. De tanácsaival, amikor csak kellett, Wilson és Roosevelt rendelkezésére állt. A „tanácsadások” néha — így például: az első világháború utáni békekötések és a második világháborúval kapcsolatos amerikai hadigazdálkodás meg-
alapozása alkalmából — hetekig, hónapokig tartottak. De Bernard Mannes Baruch magától értetődőnek vette, hogy a közérdek fontosabb, mint a magánüzel.

VII.

Einstein professzor néhány hét előtti gyűlést indított egy amerikai békés atomkutató intézet céljára. Az első adakozók között szerepelt Bernard Mannes Baruch, az Egyesült Nemzetek atomenergia-bizottságának tagja is.

Az öreg bankár, aki orvos szeretett volna lenni és akiből egy frenológus bankárt csinált, az atomkorszak ama békés álmodozói közé tartozik, akik azt remélik, hogy az atomkorszakból — ha a létkok titkát körkincse teszik és a köz érdekében használgják fel — új aranykor lehet.

VIII.

Truman nem tulzott, amikor azt mondta annakidején a *Fehér Ház* sajtókonferenciáján, hogy olyan embert küld az Egyesült Nemzetek atombizottságába, aki az emberek békességéért harcolt.

A Pesti Izr. Hítközség Szabadegyetemének legközelebbi előadásai

December 12-én, csütörtökön d. u. 7 órákor dr. Fischer Benjamin főrábbi: „Vallás és nép a zsidóságban” címen. — December 19-én, csütörtökön d. u. 6 órákor dr. Szemere Samu: „Szinóta” címmel. — Az előadásokat a hítközség díszteremben: VII., Sip-utca 12. II. em. 33. alatt tartják.

KI TUD RÓLA? Klein Zoltán

szül. Bpest 1902 május 16. Albrecht Jákanyából viték el, azóta semmi hír, nagyon kérem, ha valaki tud róla, értesítse az alábbi hozzátartozóit. Úz. Klein Salamonné, Klotild-utca 18. II. emelet 2.

Hazafélt munkaszervezők! KI TUD FIAMRÓL?

Kállai Andor

37 éves, hazajövet Gőzőlőn volt. 1945 január 1-20-ig. Azóta semmi hír róla. Kérem, tudásuk aggodó sajtóit, Kállai Dezső, Budapest, VII., Sip-utca 6.

ILLATSZEREKBEN IS MIKÖSÉGET JELLENT

Fiókok:

Coalogány u. 50	Baros u. 86
Zsigmond u. 11	Farkas J. u. 84
Fehér u. 14	Telki tér 4
Váci ut. 4	Lipóci út 62
Nagyistván u. 23	Ferenc ut. 8
Szendy u. 26	Tölgymező ut. 12
Dob u. 20	Kéltanya
Dohány u. 94	Baros R. út 14
Király u. 69	Mag. Lajos R. út 114
Nefelejcs u. 58	Ribáczk. út. 67
Thököly út 14	Kispest
Wassercsány u. 12	Újpest

Eszterád Kacsikónd Sopron
 Debrecen Kiskunhalas Szeged
 Eger Máté Spáncs
 Gyöngyosi Miklós Spáncs
 Győr Nyitvágháza Spáncs
 Hódmezővárs Váca Veszprém

SZEP LEHET

fiókjaink nem luxusüzletek!

KEVES PÉNZERT

illatszereink luxus minőségűek!

Goldziher Ignác levelei Löw Immánuelhez

Goldziher halálának negyedszázados fordulójára

Irta: SCHEIBER SÁNDOR

1921 november 21-én hunyta le örökre szemét Goldziher Ignác, a modern iszlám-tudomány egyik megalapítója, 1922 május 24-én a Szovjet Akadémia Goldziher emlékülésén V. V. Bartold, orosz tudós, azt mondotta, hogy Oroszországban az iszlám-kutatás akkor lezárult korát „Goldziher-kor”-nak nevezik. A keleti tudományok egyetemes gyászának a pályatársak közül talán legmelegebben Löw Immánuel adott kifejezést, amidőn a hollóutcai „elhagyott hajlék”-ban a gyász heteiben, Goldziher meghittjei előtt, felolvasta a 23. Zsolttaron — Goldziher legkedvesebb Zsolttarán — felépült, nemesveretű emlékbeszédét, amelyből „a félszázados meghitt barátság sajgó keserve” szól felénk. Ebben az emlékbeszédben Löw is így nyilatkozik: „A keleti tudományt a tizenkilencedik századon át napjainkig négy emberöltő során egy-egy föltétlen tekintélyű különbség képviselte: Silvestre de Sacy Párisban, utána tanítványa Fleischer Lipésben és ez utóbbit felváltva tanítványai: korábban Nöldeke Tiódar Strassburgban s később Goldziher Ignác Budapesten” (Száz beszéd, Szeged, 1923. 307—308.) Löw részéről ennek a félszázados barátságnak nem ez volt egyetlen írásos bizonyítéka. Már 1831. XI. 8-án ismerteti a Szegedi Napló-ban Zs. P. (Zsidó Pap) névjegyzéssel Goldziher Az iszlám c. művét, az Egyenlőség-ben pedig dékánása (1917. 23. szám) és halála (1921. 46. szám) alkalmából méltatja Goldziher viszonyát, bensőséges baráti érzéseiről legjobban levelei tanuskodhatnak, amelyeknek egy részét — Szegeden tartózkodásomkor — megtaláltam a Löw-könyvtár hatalmas halmai között. (A könyvtár nemrég került vissza a Somogyi-könyvtárból a szegedi hitközséghez s így még nincs felállítva). Dr. Frenkel Jenő főrabbi és dr. Löw Lipót előzetekénységének köszönhetem, hogy átkutathattam a könyvtárt és foglalkozhattam a levelekkel is. 41 levél, illetve lap került ezideig elő az 1881—1920. évekből. Az alábbiakban szemelvényeket mutatunk he, amelyek bevilágítanak Goldziher leplezetlen lelkébe és feltárják örömeit és fájdalmait, terveit és készülődéseit.

*

I. 1881. XI. 10. Egy megírandó bibliai irodalomtörténetről.
„Szégyen gyánázni, hogy nem készült magyar nyelven egy becsületes bibliai irodalomtörténet (resp. bibliai iszage), még

pedig zsidó körből eredő. Mi ezzel tartozunk a majdan tán megalakuló: zsidó magyar egyháznak. Ön volna az arra való ember. Ilyen könyvet, a mai tudomány színvonalán állót, meg kell csinálni egy magyar zsidó teológusnak. En egy ízben már belefogtam, de nem jutottam tovább egy essay-nél, melyben a bibliai tudomány mai állását (Wellhausenig) ért-bető előadásban szövegfordítások kíséretében ecsetelem. Ezt két évvel ezelőtt csináltam, de kéziratomat elraktam és nem tudom, hová tévedt. — Kötelességemnek tartom e minden tekintetben érdemes feladatra figyelmeztetni Önt és rábeszélni, hogy oldaná meg. Sokkal többet ér ez, mint aféle szédelfős „zsidó-magyar irodalmi (rec-lám) társulatok”, melyeket most a mi szentjeink itt Budapesten tervezgetnek. — A magyar nemzet és irodalom irányában vannak feladataink és tartozásaink. Csak e feladatok tudatával határoztam magamat én is arra, hogy kérdéseket, melyek itt senki sem érdekelnék, magyar nyelven tárgyaljak 10 év óta. A bibliai tudomány az az előnye van, hogy bizony itt mégis rengeteg sok embert érdekel, a nem érdeklődők figyelmét pedig reá nézve vajmi könnyű felkelteni.”

II. 1887. XI. 17. Közölcsmek és esakódások. A zsidó vallás fejlődéséről c. hat felolvasásáról, amelyet a zsidó egyetemi ifjaknak tartott a Pesti Izr. Hitközség Székfőzében 1887—1888-ban. Öt megjelent a MZs. V. 1868. évfolyamában, mind a hat a N. Zs. Könyvtár 2. és 7. számaként.

„Felolvasásaimtól ne várjanak sokat. Csak kötelességérzeiből velettem magamat alá a feladatnak, melyet Isten segédelmével jövő szombaton este kezdek meg, s melyből máris sok keserűségem van. Van itt egy céli, amely azt híreszteli, hogy én az ilyen dolgokra nem vagyok hivatva, ugyanazon céli, mely nem sokára a zsidó templomok s iskolák kapui fölé ezt a felírást fogja alkalmazni: „Az igazságnak tilos a bemenet”. Ezek az én ellenségeim; én ugyan nem törődöm az ő ellenszenvükkel, mely úgy gondolom, becsületesre válik. De... a hiu küzdelem, melyben teljesen egyedül állok magamban,

oly annyira elompi az azon eredmények irányában, melyeket ifjkoromban magyar zsinagógánk fellendüléséhez fűztem, hogy már csakugyan okosabban cselekednem, ha végleg odaajándékozom szellememet muhammedánjaimnak, kikből eddigelé csupa örömm s satisfactióm tellett. Ugy gondolom, szégyenletes dolog és ez Önnek is széd, kedves Barátom, hogy itt Magyarországon, ahol a fiatal zsidó papi generációban annyi tehetség s zsidó tudomány van felhalmozva, nem akad 4—5 ember, aki az én örökvésemnek akár csak irodalmi támasza volna. Hát ezek a törekvések nem-e a zsidó vallás felélesztésére irányulnak? nem-e a hazugság s romlás felforgatását célozzák? Hát ez oly veszedelmes, oly kártékony törekvés? Ujat, hallatlant mondok-e? Nem dolgozott-e éretlők a 30-as és 40-es évek német zsidó papsága? Ninesen-e egyházatyánk Gelgerben? És a mi országunkban hiába éltek, dolgoztak és szenvedtek Chorinok, Löwök? Hogy a fonalat elejtették, nem tudom, hogyan fogja a magyar zsidóság historiusa elnevezni. Ha igazságos ítéletben fog e helyzet részesülni, akkor nem fognak enyhébb szót találni rá, mint e szót, hogy: perfidia.” Még két évtized után is bántja a reá való emlékezés: „Amerikából folyton nógatnak, hogy jöjjenek oda, egy zsidó előadást cikiust tartani; de eddig semmi határozott feleletet nem adtam és csupa Bedenkzeit-tal csitítom őket. De úgy látszik, tul a nagy vizen kíváncsiabban a Tórára, mint a kedves hazában. Elevenen emlékszem arra a szégyenletes magaviseletre, melyet a 80-as évek derekán az itt uralkodó zsidó körök tanusítottak, midőn, már nem is tudom kiknek a rábeszélésére, ily előadási ciklusra költöttem kevés szabad időmet. Ezen előadásokért a Muh. Studien I. köteté egy évvel később jelent meg, mint ahogy kellett volna” (1905. II. 8.).

III. 1903. X. „Rossz zsidó titkár.” (Goldziher 1905-ig a P. I. II. Mhára volt.)

„Az utóbbi időben 3 könyv jelent meg az iszlámról, egy angol, egy olasz és egy hollandus. Mindegyiknek szerzője azt

mondja olvasóinak, hogy én egyengettem meg az utját. Hát ezt nem dicsekvésből írom, hanem azért, hogy ne ijedjél meg, ha azt hallod rólam, mily rossz zsidó titkár vagyok.”

IV. 1914. III. 15. A „Hagyomány és dogma”-ról. (Beszéde 1913. X. 3-án — Ros IIasána II. napján — a stockholmi zsinagógában. Megjelent svéd, német, angol és magyar nyelven).

„Nagyon örülök, hogy ez a chakra (kutatás) — mint látom — tetszésedet bírja. Nem hinnéd, mily rövid idő alatt és mily körülmények közt velettem papirra Upsalában. A „Mull és Jövő” egy magyar (de nagyon-nagyon gyöngé) fordítását adja. Nem tudom, kinek? Ha ráérnék, megírnám a folytatását, mert még nem adtam feleletet arra a kérdésre: hogy melyek a zsidóság igazán élő hagyományai? Az erre való felelet az egyedül méltó tárgya volna egy régóta elszenderedett tudományos disciplinának, ugyanis „a zsidó teológiának”. Nemde?”

V. 1917. VI. 17. A dékán-ságról.

„Tegnap, úgy látszik, a szerkesztőtől vettem az Egyenlőség egy számát, melyben szíveskedtél rólam szeretettel megemlékezni. Köszönöm tulzó jóakarodat, ambár nem titkolhatom, hogy e dolgok nem jól esnek nekem. Mintha leforráznának. Nem egy oka van ennek. Hát még az a melléd biggyesztett helytelen biographia, melyet nem tudom, honnan szedtek. Egy csupán zsidó szempontból rólam szóló életrajz különben nagyon érdekes és talán tanulságos is volna. De erre nincsen szükség. Nem is volna épületes. Különben nem én vagyok az első budapesti zsidó dékán. Most harmadévo Alexandert választották e tisztségre. Maga a dolog, mely elől lehetetlen volt kitérnem, bármennyire óhajtottam is lerázn: magamról, nem éppen kívánatos epizódja alkonyodó életemnek. Annyit jelent, hogy 1917 szept.-tól 1918 szeptemberig tudományos munkáikodásom megint csak az éjjelekre fog szorítkozhatni, amint ezt 30 éven át kipróbáltam. De azóta vagy tizenhét évvel megöregedtem.”

*

Azóta Löw Immánuel is megtért az öröklét honába habhatatlan barátja mellé. Végleg felfordult, Goldziher halála történeli fordulóján, kegyeletos emlékezésünk száll a két szellemóriás megőcsösült alakja felé. A zsidóságért való szüntelen gondjainkból merítsünk ösztönzést mi is: nagy feladatokra rendelt kicsiny utódaib.

CHANUKAI TÖRTÉNET

A dunántúli városka esti csendjében fehérén, pelyhesen hull a hó. Az utcákon nem jár egy lélek sem. A fiatal rabbi ablakában chanuka-mécsék pislákolnak. Zöld selyemernyős lámpa ég az íróasztalon, fehér fényt bocsát a nyitott könyv lapjaira és valami különös megnyugtató sugárözönt ömleszt el a fiatal pap arca, amint mélyen elmerülve olvas.

Halk kopogtatás hallatszik, majd szép csendesen kitárul az ajtó és belép egy barnakámzsás barát. A rabbi felrebben, fel-pattan helyéről, mintegy álomból ébredve, de mégis álmoképet szemlélve áll szinte megdermedve... Mereven egymást nézi a két férfi, majd egy erőteljes meghalottság hatalmában megölelik egymást.

Isten hozott, Bandi. Sejtettem, hogy te vagy — szólal meg először a rabbi.

— Valóban az Isten hozott, Gabriel — szólalt meg a szerzetes is. — A minapában én is megismertelek.

A rabbi ülőhelyét kínálta meg vendégét. A félhomályos szobában egymással szemben ül a két papcumbér. A lámpa éles fényét mindkettőjük arcára hinti, de a fehér arcokon ott sugárzik a testvérézés meleg fénye is.

— Tizenégy éve nem találkoztunk — kezdte a barát.

— De mind a ketten tudunk egymásról, tudtuk, merre kanyarodott életünk útja — folytatta a rabbi.

— Igen — felele a barát — hisz te voltál testi-lelki jóbarátom. Sokszor gondoltam rád. Mikor a napokban meglátalak és találkoztunk tekintetünk arcodról leolvastam, hogy az én régilelkű jóbarátomat láttam viszont, ezért is jöttem az est leple alatt hozzád.

— Nagyon örülök, hogy eljöttél — folytatta a rabbi. — Amióta itt vagyok, ismételtlen hallottam páter Sulpioról: milyen rajongva szeretik hívei, milyen szépen prédikál, mindenkiel jó-ságos, szeretetteljes angyali lelkipásztor. Nem gondoltam, hogy az én régi barátom... Pákozdi Andor, a régi dúsgazdag föld-birtokos fia...

— Régen volt — legyintett a páter —, mindent elragadtott tőlünk a mult, amit nem akartunk neki odaadni, és itthagytá, amit két kézzel dobtunk el magunktól. Gabriel, tudom, veled nyíltan beszélhetek. Előtted van egy ember, akit szeretnek és aki mindenkit szeret, de... aki a világ legszerencsétlenebb embere.

— Nem emlékszem, kérlek — mondta Gabriel rabbi —, kényszerítettek, hogy feloldsd ezt a reverendát?

— Nem kényszerített senki. Magam választottam. Tizenkét-éves voltam, mikor családunk megkeresztelkedett. Édesapám gyűlölte a zsidókat, hitbuzgó katolikus lett és engem is annak neveltetett.

— Akkor szakítottak el tőlem is — szólal komoran a rabbi —, neisokára Rómába utaztál a paptanárral nevelődve.

— Igen, jól emlékszel. És az én nevelőm, aki tavaly azzal a gondolattal halt meg, hogy jó munkát végzett, sohasem fogja megtudni, hogy az a láng, amit ő táplált, régen kialudott.

— Barátom — szólal a rabbi és kezét a páter kezére tette —, én úgy hallottam: nem volt nehéz dolga a te mesterednek. Legendákat beszélték a te vallásosságodról és fanatikus hitbuzgalmadról.

— Valóban úgy is volt, én magam is úgy éreztem, hogy az én hitem a legtökéletesebb, az én egyházam a legmakulátlanabb. És fűtött a vágy, hogy zsidó testvéreinket is ennek az egyháznak kebelébe vezessem. Ugy hittem, hogy ez az egyedüli út az ő zaklatott életük minden szenvedésének megoldásához. Ebben láttam új hivatásom...

— A zsidó népnek is megvan a maga hivatása, amelyért szenved — felelt a rabbi.

A páter megfogta hirtelen a rabbi kezét;

— Gabriel barátom, hallgass meg engem. Isten után te, a

zsidó pap, vagy az első ember, akinek meggyónok, de ne felejtőd, hogy a gyónás egyházam tanítása szerint szent titok.

— Nyugodt lehetsz, Andor — szólal a rabbi, mélyen a páter szemébe nézve —, én most sem szóltam volna neked, sohasem akartalak volna felismerni, ha te nem jöttél volna ide...

— Bizony, tele voltam rajongással — folytatta Andor —, hivatást kértem az élettől, készültem arra az életre, amelynek legszebb ajándéka a fehér rózsá. Hazajöttem Rómából, hogy apámmal közöljem: be akarok lépni Szent Ferenc rendjébe... Apámat a halálszéken találtam... Eltemettük... Nagyon fájt, hogy nem pillenhet szegény anyám mellett, aki akkor halt meg, mikor én születtem... Anyámat a zsidó temetőben temették el... a kerítés mellett — a kerítés másik oldalán — apám... a szomszéd temetőben... Csak egy út, egy kerítés — mégis milyen távolság...

— Sokszor a távolság hoz közel, vagy segít, sürgeli a közeldést.

— Bezárult mögöttem a kolostor kapuja, a sebek nem fájtak többé, imádkoztam és tanultam. Felszenteltek, már ötödik éve hirdettem Isten igéjét, ekkor a püspök, aki különös figyelemmel kísért mindig, kitüntetésül elküldött a Szentföldre... Itt keletkezett életemben a nagy fordulat.

Egyideig várt, a hamvadózó lángot szemlélte, majd folytatta:

— Forró napsütéses délután volt, Jeruzsálem utcáin sétálgattam. Körülöttem zsidók, keresztények, arabok tömege hullámzott... Lelkemet elragadta valami szent, felszabadító érzés, teljesen önfeledten szemlélődtem a szent városban... Minden szel-lőcske engem simogatott és a napsugarak is, úgy éreztem, az énlőlkem felé özlönlöttek. A levegő tele volt valami szent muzsikával, minden idegszálam dalba rezdült. Elbusulás nem érintette szívemet, csak valami édes ábrándozás és talán egy ébredő hangnak előzenéje... Bekövetkezett: megpillantottam egy „galambszemű” zsidó leányt. Előttém Szulamit...

Megállt, mély lélekzetet vett, lehunyta szemét, aztán folytatta:

— Egy pillanatig tartott az egész... Felébredt az a nagy érzés. Nem tudtam tekintetemet elfordítani, csak álltam és néztem. Ő nem látott engem, de mellette volt egy hófehérszakállas öreg zsidó. Láttam, hogy megborzadt, mikor meglátott szeme hamvadózó lángja különös szikrákat szórt felém. Félve vont magához a leányt, közben folyton rámnézett... Én ekkor tértem magamhoz: halántékom agyamat kalapálta... Megfordultam, siettem el onnét, vissza a cellámba. Iluszonhatéves voltam akkor, soha nem hallott hang szólalt meg bennem, megdöbbenett: el kell halgatlatnom.

— Nehéz kiölni magunkból egy darab lelket — szólal a rabbi, de Sulpio, a fiatal atya, válasz nélkül folytatta:

— Többet nem jártam az utcákon... Térdeltem a Szent Sírnál, minden nap szoktam bűnös voltomon és segítségért imádkoztam. Eddig soha nem tudtam sírni, most könnyekben tört fel belőlem a fájdalom... És vezeklésem eredményes volt, a szent országban hagytam fiatal éveim első és egyetlen bűnét.

Egyideig gondolkodott, majd folytatta:

— A bűn ott maradt, de a szentföldi szellőből valamit magammal hoztam, és érzem, ez mindig velem fog maradni... A „galambszemű” zsidó leányt leveleztem, de Szulamit tekintete tovább kísért: az örök zsidó öröklék tekintete érintett engem...

— És egy napon kirándultam az új erdőbe, Jeruzsálem mellett, és a hegyek között betévedtem egy új zsidó telepbe. Talán nem is tévedtem oda, hanem vágyam, belső ösztönöm vitt. És láttam a fiatal zsidókat, amint visszahódítják a Biblia keménysziklás földjét verejtékkal, harccal és hittel. S a szívem sajogni kezdett, hogy nekem nincsen részem ebben a feltámadásban... És újra Szulamitra gondoltam, aki idevezethetne...

Gabriel kérdezni akart valamit, de félt, hogy megbántja. Andor maga elé meredt, majd lángoló tekintettel folytatta:

— Azóla Szulamit szelleme velem van mindig... Emlékszem: jégvirágos hajnalon tért vissza hozzám először. Gyónatárskérem előtt ott térdelt egy feketehajú, kékszemű hajadon. Elreblegve lünieit: miközben feloldoztam, szemébe pillantottam és reszketve, magamtól félve néztem, nem tudtam uralkodni érzéseimen, újra láttam Szulamitot... Egyszer miséztem, kezemben tartottam az oliai szentséget, éreztem, hogy nagyon könnyű lett a kezemben, könnyebb mint bármikor: nagy kék szemet tartottam a kezemben, könnyező kék szemet... Felforrott érzéssel magamhoz öleltem: ez volt életem legistenibb miséje... És én Szulamitnak prédikálok, amikor a szószéken állok, ott áll mindig előttem. Velem van, mikor laitolok, mellettem van, mikor tanulok. Szulamit az én génuszom, az én egész belső életem: az én lelkem zsidó e reverenda alatt is...

— Van egy hagyományos zsidó elv, amely a konverlitára vonatkozik — mondta Gabriel —, „ámbar bünt követ el, mégis zsidó!” Minden utadon zsidó lelked vezet, mindenütt előttem van, az a zsidó szellem, amely megömlhetetlen. Lángol benned a zsidó lélek. Nem lehet kioltani soha. Sorsod és az örök zsidó láng egy, ezzel a tüzzel fog kifütyülni a te életed is. Miért nem engeded, hogy diadalmaskodjék életedben az a láng — a zsidó?

— Megmondom neked, barátom. Tudom, hogy Szulamit többé nem a szentföldi zsidóleány, nagyon is érzem, hogy sokkal több ennél; tudom, hogy mit jelent nekem, azt: ami zsidó bennem. Szulamit földi életem reménye, üdve — az én jegyesem... Az én életem harc Szulamitért.

— Ennek a harcnak győzelemmel kell végződnie — mondta a rabbi. — Ne felejtse el, barátom, hogy évezredek zsidó erőforrásból buzog a te véred.

— Ezt érzem, de tudom azt is, hogy lelkem egyik fele katolikus. Ugy érzem, aszkéta még nem valósította meg oly tökéletesen ideálját, mint én. Az én aszkézisem — Szulamit. Az én sóvárgásom Szulamit után a legnagyobb lelki szenvedés, és ezen szenvedés aszkéta élttem legnagyobb gyönyörűsége. Hittem parancsolja, hogy küzdjek lelkem követelése ellen, ez a küzdelem az én katalizmusom, ezt szeretem, mert úgy érzem, megíziszt az örök igazság számára.

— Lelked a tanu, hogy zsidó vagy, te érzed a bűn súlyát és teológus világnézeted magadra szabla a büntetést is. De az egészséges zsidó lélek tiltakozik önitelkezéssel ellen. Felszabadított, természetes étellel, ha visszatérsz a zsidósághoz, inkább megtisztul. Rád vár a te Szulamitod, neked a zsidósághoz van helyed. Szulamit a legszebb ideál, valósítsd meg. Mondd, mi erésít, hogy ezt évek óta magadba tudod rejteni és amelletted rended egyik legkiválóbb egyházfőfia vagy?

— Ez az én életem misztériuma. Minden nap arra gondolok, hogy győzni fog lelkem zsidó fele: ilyenkor arra dőlbenek, hogy egész élttem összeomlik, minden, amit eddig építettem: ekkor diadalmaskodik bennem az aszkéta, az az aszkéta, aki nem zsidó, de mégis abból a zsidó lelkitalajból táplálkozik, amely legyőzve is győzedelmes. Az én kettős lelkem teszi külsőleg oly dicsővé az én papi életemet: az én katolikus életem — zsidó lelkem diadala.

— Miért nem engeded, hogy teljes legyen ez a diadal? Ami benned katolikus, lehet hogy őszinte, lehet hogy lelkedből fakad, de idegen mégis, nem a tied. Kábiló liliumidat az, amely késő ősszel zuzmárakra árad, engedd zsidó tavaszba zsendülni fiatal életedet.

— Nem lehet, rabbi — sóhajtott a páter —, elveszteném Szulamitot, ha vállalnám a zsidó sorsot. Szulamit az életben nem lehet az enyém, találkozni fogok vele ott fűnt a csillagok között.

— Ha megtanulnád hinni, hogy Szulamit itt él a földön, boldog lehetnél. Felejtse el az aszkétát — és éljed az ideált.

— Az az egyetlen kétsége lelkemnek: hátha azért akarom az aszkéta győzelmét, azért vágyom a szentéletű pátert életemben megvalósítani, hogy tanúságot tegyek önmagam előtt a zsidó erő megömlhetetlen, mindenekelőtti nagy győzelméről. És amikor eltől rettegek és szinte látom magamat, hogy leoldom magamról ezt a reverendát, menekülök a fészülethez és egész éjszakán át térdelék és gyötrődve imádkozom, míg hajnal felé meg nem nyugodom...

— Barátom — szól a rabbi —, vétkezel Isten ellen, vétkezel magad ellen ennek az irtózatos büntetésnek dacos elviselésével. Lelked nagyobb fele mégis zsidó. Térj vissza hozzánk, hisz csak az irtózatos kételkedés nem zsidó benned, ezt kell legyőzned.

— Örökké fogok kételkedni, lelkem melyik fele nagyobb.

Akarmelyik fog is győzni — a halálom lesz. Karácsony este van, szegény emberek karácsonyfájától, jövök, erre haládba behívtak a te gyertyáid. Utoljára történt ez, ezt is betakarja, mint egész életemet, a fekete éjszakára hulló fehér hó...

— Mit gondolsz — kérdezte Gabriel —, van még hitehagyott zsidó, aki ezt éli, amit te?

— Az az érzésem — felelte Sulpio páter —, nagyon sok. Azt hiszem, ilyen határozott alakban kevésnek döngeli a lelkét a zsidó, mint az enyémet. Sokáig figyeltem én is magamat, még így kialakult gyötrődésem előtt. De tudom, hogy minden volt zsidó lelkében visszatér és kibál, követel a zsidó. Nehezen tudják elhallgattatni, szomorú napjaik ezek, és annál makacsabb bennük a zsidó, minél kevesebb bennük a keresztyén.

Hirtelen felállott Pákozdi Andor.

— Felejtse el, rabbi, Andort, de emlékezzél néha a szenvedő páter Sulpióra, aki azért viaskodik az étellel, hogy az örök boldogság fehér rózsáját megkaphassa — a haláltól.

Mielőtt Gabriel rabbi egy szót szólhatott volna, megszorította kezét, kisérrant az ajtón és csukóját a fejére húzva csieltett páter Sulpio.

... A rabbi sokáig állott mozdulatlannul, nézte a hulló havat. Nézte, majd halkán megszólalt:

— Ámbar bünt követ el — mégis zsidó...

Azán suttogva folytatta:

...MIG A LÁNG KIALSZIK.

Chanuka a gettóban (Napló-részlet)

1944. december. Ez a nap is úgy kezdődött, mint a többi, mióta a gettóban vagyok. A féltig ébrentöltött éjszaka után az emberek szinte menekültek az utcára, mindenki sietett — talán utoljára — elintézni valami fontosnak látszó dolgot, ismerősök, rokonok után kutatni.

A neppalok mégis jobban teltek, mint az éjszakák. A mozgás, a többiek lázas sietsége, hogy még látszólag szabadon megyek az utcán, hogy ég van felettem, ha szürke is és embereket látok, hogy még élünk és élni akarunk, úgy ahogy elviselhetőbbé tették a sappalokat. De jött az este és a esőnd. És a félelem, mint zsákmanýra éhes ragadozó járkált közöttünk. Megnémitotta a felnötteket és a máskor vidáman játszó kicsinyek mozdulatlannul ültek anyjuk mellett. És jött az éjszaka rejtélyes zajaival. A várakozók és virrasztók sokszor vélték halálni a csizmák dobogását, ordítást, káromkodást és megremegtek, mintha dörömbölnének a kapun, talán a következő pillanatban törnek be a házba, talán most...

Elérkezett a Chanuka-este a szokott félelemmel és várakozással. Sokan nem is tudták, hogy ünnep este van. Kabátom zsebében maradt néhány chanuka-gyertya. Sok mindenem elveszett, ezek megmaradtak, nem kellett a nyilasoknak. Gyertyatartó azonban nem volt, így egy tálcán állítottam fel a gyertyákat. Behívtam a szomszéd lakókat és a házból is jöttek néhányan, akik ünnepelni

akartak. Előkerült egy régi imakönyv és a gondosan zárt és felsötétített ablakok mögött felhangzóttak a chanukai imák és befejezésül a „Moauz cur”. Végigénekeltem, de aztán nem tudtam visszatartani könnyemet és velem sirt mindenki. Azokra a régi — akkor nagyon réginék tűnő — Chanuka-estékre gondoltam, mikor apám gyújtotta a gyertyát és vele énekeltem az ablakba kitett gyertyák előtt, melyek szabadon világítottak s fényüket megsokszorozták az ablaküveg. Azokra a Chanuka-estékre gondoltam, mikor mindnyájan együtt voltunk. Es most? Egyedül vagyok, családomról nem tudok, idegenek fogadtak be és zárt ablakok mögött mellet ünnepünk, mintha mélységes titok és szegény lenne, halkán és bátortalanul száll az ének. És a többiek is sírnak és arra gondoltak, hogy apjuk, férjük, gyermekük, testvérük messze tőlük szenved vagy talán már nem is él. Ki tudja?... Mi itt ünnepelhetetlenül, lét-ségheesve pedig szeretnénk ki-futni az éjszakába, szeretelnék nevét üvöltve, segítségükre menni vagy együttpusztulni velük...

A könyvek között volt egy kötet Ady-vers és azon az estén Ady-verseket szavaltam sorstársaimnak. És a gondba és félelembe merült emberek számára megszűnt az idő. A költő hangja töltötte meg a szobát a félelem helyett és elűzte a jövő rémképeit. Mert Isten: az Élet igazsága, Parancsa ez: mindenki éljen, Parancsa ez: mindenki örüljön, Parancsa ez: örömgylkos féljen, Parancsa ez: mindenki éljen.

Messziről már dörögni kezdtek az ágyuk...

MÁTÉ VERA

Chanuka a kievi megszállóknál

1942 DECEMBER, KIEV. Az otthon már csak álomnak tűnik fel. Igen, mint egy álom, mert már csak ennek nevezhető az édes otthon melege, harmóniája és rut valóság ez az ébredés vadállati emberek között — az örök puskatusa között — itt a végtelen orosz hőmezőkön. Ahogyan pár napja, hogy lerohadtunk a féltőn szerető ölelő karok között, tele reménységgel, élni akarással, de ahogy a távozás nőtt közöttünk, úgy fogyott a remény, hiszen megérkezésünkkor a kievi magyar tisztí küldöttség „üdvözlő” beszédében világosan kifejtette: „Zsidókat Vegytek tudomásul, ide nem élni jöttetek, hanem elpusztulni.”

Ita még oly optimisták lettünk volna is, a tiszt urak gondoskodtak róla, hogy a legképtelenebb módon kiirtsák belőlünk mindazt, amit bizakodásnak, az élet ösztönös szeretetének neveznek. Vérszomjas lélek és gyenge bárányok harca volt. Részünkről fegyvertelen és néma harc. Miért? Az életért, az otthonért, a családjunkért. Istenem! Otthon és családi csak értük fáj minden, csak értük érdemes eltűnni, hogy nap nap után korbács az ebéd, szöges bakancs a vacsora és puskatus a munkánkért járó bér. Meggyőződés nélkül vigasztaltuk egymást, hiszen kiint ebből a pokolból lehetetlennek látszott. Leszámoltunk azzal, hogy valaha is újra embereknek számítsunk.

De csodálatos lény az ember. Főben a nyomorult kifosztottságban, megalázottságban, amikor a józan ész és test normális működése agonizál már, megindult a lélek ösztönös munkája. A nyomorúság léghőzete éreztünk egy kis ózonnillatot. Valahonnan a messzeségből felénk lebbent a zsidó multnak mindmégannyi szenvedése, de ugyanakkor felragyogott előttünk a számtalan csoda, mely végtetett mindannyiszor a zsarnokság kegyetlen uralmának. Hinni kezdünk és a hit adta belénk az erőt, hogy viharos téli estéken szegény oroszoktól gyertyát költsünk, hogy elhagyott házak ablakpárkányaira fagyott gyertyacéppet gyűjtsünk. Nem volt naptárunk, de tudtuk, Chanuka közeledik és vakmerőn hinni kezdünk abban, hogy csakúgy pár perc pihenőt adnak majd nyomorgatóink, amíg meggyújtjuk gyertyáinkat és elénekeljük a „moauz cur“-t.

Igy köszöntött ránk az első Chanuka-este. A laktanyában rongyosan, éhesen, nagyon fáradtan, de olyan izgatottan készültünk a gyertyagyújtásra,

mint otthon, drága családjunk körében. Működött a lélek. Innen is, onnan is összeszedte bájos emlékeit, a gyermekkori gyertyagyújtásokat, a ragyogó szülői szöveget, a meleg hitvesi mosolyt, vidám gyermek-kacagást, a trendeliöntést ólomból, a játékot, a csörgő diót, és újra otthon lóttunk az elhagyott fészkekben.

Oh, de a Sátán nem alszik. Éppen gyújtani akartunk, amikor felcsapódott az ajtó és a kémelhárító urak, a keret viogyorgó kíséretében, bevonultak. Felharsant a vezényszó: „Vigyázz! Mozdulatlanul mindenki helyén maradj! Általános moztást!” Megdermedten állottunk. Mjt kereshetnek most? Hiszen már mindentűnk elvették, csak annyink van, amivel éppen betakarhatjuk testünket. De nem volt idő a gondolkodásra, megtudtuk azonnal jövetelük célját. Megtudták, hogy gyertyát akarunk gyújtani, hogy ünnepeünk van — szerintük ezzel akartunk titkos jeleket leadni — és ők akartak ünnepelni, hát így végigkorbácsolták a szűzsdot. Ezen a Chanuka-estén minden ember arcán felrepedt a bőr, hogy vérben ázzanak, ők a hősök szórakozzanak. Gyorsan végeztek velünk, kacagva, a csengő sarkantyú ütemére kivonultak.

Leroskadtunk... A remény utolsó szikrája is kilobbant belőlünk. Csend volt. Összegyűjtött gyertyahulladékaikat széttiporták és ebből a nagy csendben egyszerre csak óvatosan kinyiták megint az ajtó és bejön Koffler Mayer bajtársunk, aki a fűrészgép mellett mint adagoló dolgozott s ez este kivételesen később engedték el munkájából. Megdöbbenve néz a véresarcú, zokogó emberekre. „Mi történt?” kérdezte. Elmondtuk neki. S akkor történt meg újra a chanukai csoda. Koffler Mayer bajtársunk azt mondta:

„S mégis égni fognak a chanukai lángok. Ide nézzetek, fiúk!” Ekkor kabátja alól kis üveg olajat húzott elő, felmutatta, „Loptam a gépből” mondotta. Az elhomályosult szemekben újra fény csillogott meg. Ctpökrémes dobozok kerültek elő, meggyújtottuk az olajat. Nyolc napot át minden este fojtva zúmmogtunk a „moauz cur“-t. A kis üveg olaj elég lett mind a nyolc estére s ahogyan nőtt a láng, úgy nőtt hennünk is az életkedv s akikben soha nem keltett különösebb érzelmeket ez a lángcsóka, most a hihű zsidókkal egyforma mélyen érezték át a chanukai történet csodálatos erejét.

Nesz godaul hojo som — nagy

csoda történt ott — így tanultuk valamikor régen, így éltük át 1942 telén és most, 1946 Chanukájának küszöbén, akik Isten által és a hős Vörös Hadsereg felszabadító segítségével hazalértünk elárvult, gyermeklajától kihált mostoha hajlékainkba, a chanukai gyertyák mellett gyújtjuk meg lelkünkben is, az emlékezés lángját bajtársainkért, akiket hátrahagytunk a szenvedések útjain, a szülőkért és gyermekekért, akik a „moauz cur“-t egy megtisztultabb világban éneklék és akiket az Uristen büntetlenül és hős Makkabeusok sorába állított.

WEINBERGER ANDOR
orvoslanhallgató.

Chanukai szokások*

CHANUKA egyike annak a néhány napnak, amikor a legvallásosabb zsidó is megengedettnek tartja az öröm profán kifejezését. Számos szórakoztató játék szokás ilyenkor, így elsősorban a kártyázás. A kártyajátékot a régi zsidó felfogás általában tilalmazta, de Chanuka volt az a ritka alkalom, amikor nemcsak megengedték, hanem még a legkomolyabb elemek is ülték ezt a szórakozást a gyertyák fényénél; így látjuk egy 1756-ból származó metszeten: kedélyes asztaltársaság ül együtt s a gyertyák lángja mellett kártyákkal, olvasással tölti az időt. A jámbor gyermekjátéktól kezdve, mint amilyen a fekete péter, a kalüberen, hatvanhatoson stb. át egészen a szerencsejátékok egész soráig mindent játszottak, itt pénzbe, ott kukoricába, dióba, babra. De a keleti zsidóság körében különlegesen zsidó játékkártyák is elterjedtek. „Kvitloch“-nek hívják a jellegzetes chanukai kártyajátékot;

* Haln István: „A Fény ünnepe” című könyvéből.

erre a célra készült, husz lapból álló kártyákkal játsszák, főleg chéder-növendékek és a jesivák ifjúsága; az egyes lapokon színes ábrák is vannak, az illető lap száma (belüli)-értékével összefüggően. A kártyajátékokon kívül számos gondolkodtató-meg társasjáték is elterjedt Chanuka idején, így a sakk, a „kecske és farkas”, a „harang és kalapács”, stb.

A GYERMEKEK kedvelt chanukai játéka a pörgettyű, „trendeli” (német Trendel: Dreidel, derl, Drehel). Chanuka előtt elközdik a gyerekek a trendorli-ülést: megfelelő fa-mintába, ólomból öntik. Semarjahu Levin leírja emlékiratában, hogy náluk ilyenkor lépten-nyomon lehetett bekötötték fiukat látni, akik az izgalmas művellet közepette megégették a kezüket. A chanukai pörgettyű lényege az, hogy hossz tengelye körül elhelyezkedő négy szárnyán egy-egy betű áll, mégpedig egy nun, egy gimel, egy hé és egy sin, amit legáltalánosabban „nesz gádal hájd sám” (= nagy csoda történt ott) kezdőbetűinek olvasnak, de amit a játékszabályok szerint úgy értelmeznek, hogy n = nichts, g = ganz, h = halb és s = stell ein, vagyis, akinek a pörgettyűje n-ro csik, az semmit sem kap a szentjánoskenyér-magból, cukorból stb. álló pézstárból, aki s g-re, az elviszi az egészet, akié h-ra, az a felét, akié pedig s-t mutat, annak új betétet kell befitetnie. A chanukai pörgettyűzés igazi zsidó játék és még a legszigorubb körökben is divatozik, sőt kabbalisztikus körökben jelképesen értelmezik és messiási képzetekkel hozzák összefüggésbe. A „trendeli”, mint említettük, leginkább ólomból készül, de készítik fából és csontból is és ismerünk

Nagyapám

reszkető kézzel gyújtotta meg évről-évre a chanuka-gyertyát. A festes glédában sorakozó sárga viaszrudacsukák aranyló fényében állottunk áhitatos lélekkel, mi gyerekek. Meghatoltan, reszkető cérnánhangon énekeltek a „Moauz zur...“-t. Belebámultunk a gyertyák világosságába és szemünk bogarában régnelt csodák elevenedtek meg. A Chanuka ünnepe alatt megkezdődött a pörgettyűjáték és boldog izgalommal nyertük-vesztettük a sima mogyorókat, meg az öregeken ráncos diókat. Közben a gyertyák fognak, fonnnyadoztak, mint az emberi élet. A lecsöpögő viaszcsomókból áldottomlékü nagyapám, a mi megörvendeztetésünkre, apró állatokat gyurt: kis madarat billegő viaszlábakkal, levegőbe furúró nagy csörrel. A „kispasztika” mestere a varju vagy holló homlokára még szemet is varázsolt, hogy legyen mivel a világot kímélnie. Régi volt... régi volt... Nyiregyházán, a Kossuth-utcában... egy szerény, meleg zsidó otthonban... abban a zavartalan békevilágban... ilyenkor, mint most, Chanukakor...

(gy. e.)

Első chanukagyertya gyújtásának ideje az összes pesti templomokban: dec. 17-én délután 4 órakor

Ötvösrémekmü ezüst pörgettyűket is.

A CHANUKAI KONYHA egyes helyeken hagyományos étellel kedveskedik az ünneplőknek. Régi feljegyzés szerint szokás volt ezeken a napokon a sajt- és tejtermékek élvezése. Lengyelországban és Ukrajnában „Latkes”-nek nevezett édes tojáslepenyét fogyasztanak; másutt ugyanezt a nevet egy köleslisztből készülő, vajban kisütött palacsintaféle viseli.

A KAUKÁZUSI ZSIDÓK szokása szerint a gyermekek maguk gyújtják meg az ünnepl mécseseket. Keleten valamikor nyilvános felolvasásokkal, körmenetekkel ünnepelték meg a Chanukát. Az új életre ébredő Szentföld, mint annyi más régi zsidó szokást, ezt is feltámasztotta. A Chanuka szokásai is mutatják az ünnep jelentőségének a korábbi fejezetekben hangsúlyozódott eltolódását. Az otthon szerény, csak Istennek szentelt vallási ünnepe kezdi helyét átadni a hősök emléket felújító népiünnepnek, mely pl. Tel-Avivban fényes kivilágításokban, fáklyamenetben nyilvánul meg.

De éppen a legújabb időkben különös új színt és hangulatot nyer a zsidó hősiességnek ez az ünnepe a Szentföldön kívül is. Minden gyülekezet szinte verseng abban, hogyan lehetné emlékezetesebbé hívei előtt ünnepünkkel, hogyan éreztehetné meg leginkább jelentőségét. Iskolákban, kulturtermekben, ifjúsági egyesületekben és templomokban egymást érik a Chanuka-ünnepélyek: előadások, szavaltatok, énekek, felolvasások idézik az ősök heroizmusát.

ZSIDÓ GYÜLEKEZET fényes ünnepévő vált a Chanuka, de igazi otthona továbbra is a zsidó család. Belsőségessé, a sajátunkká akkor válik, ha nemesak a hitközség nagy menórájáról libeg felénk a láng, hanem ha magunk is meggyújtjuk otthon saját mécsesünket; ha nemesak a templomi kórus művészties előadásában halljuk a Moauz curit, hanem mi magunk énekeljük el gyermekeinkkel együtt, talán kevésbbé tökéletesen — de a mi otthonunkban, a mi családjunk számára. Miként középkori őseinknek, nekünk ma ismét meg kell keresnünk mindazt a szépséget, mindazt a reményes biztatást, amit zsidó vallásunk, történetünk tartogat

számunkra. Tegyük széppé, tegyük emlékezetessé gyermekeink számára a Chanukát! Ne kapcsolódjunk más vallásoknak bármennyire poétikus, a mi számunkra mégis csak idegen szokásaihoz! A gyertyagyújtás, az ének, a gyermekek megajándékozása a Chanukához fűződjék, ne pedig ugyanennek az

időszaknak nem-zsidó ünnepeire. Így egyesül gyermekeink lelkében az ünnep öröme, dalos jókedve a zsidó multra való visszaemlékezéssel. Így válnak a szép és színes szertartások a pusztá gyönyörködtetésen túl gyermekünk nevelésének építő alkatrészévé, lelki harmóniájának értékes tényezőjévé.

Csodálatos szombat és más szépségek egy leányotthonban

Olyan az egész, mint egy álomszép képeskönyv egyik színes oldala.

Gesztenyebarna, fekete sötétenszöke fejek, hamvas arcok, csillogó szemek: fiatal leányok...

Ülnek az asztalok körül.

A hófehér abrosszal terített asztalokon apró, fehér gyertyák, tányérok, evészközök, fonoit kis kalácsok.

A leányok kezében imakönyv.

A gyertyafények világitotta szoba falain képek: nyitott tóratekercs, a zsidó légió utjának rajza, egy német koncentrációs-tábor drótsövénye, újjáépülő Palesztina. A falak mentén aszparáguszok hullanak alá.

A fényekben elvesznek az árnyékok.

Az asztalján kék selyemmel bekötött asszonyfej; mindent megbocsájtani tudó, finom vonások, nagyon mély szemek, az asszony neve: Munkácsi Noémi.

S az asztalok körül Ciporák, Rachelek, Leák, Sulamithok, Mirjámok és Ruthok ülnek.

Péntek este van és felhangzik a „Löchö dodé”...

Leányok énekelnek...

Eddig általam nem hallott melódiával köszöntik a szombatot... csodaváró nurzsikával... lelkes hozsannával...

Mintha a lednyszívek a térben repülnének...

Az ima befejeztével, felhangzik a „Sulam-alechom” kidust zeng az otthon gondnoka, kézmosási szertartás és elmondják a kalács feletti áldást.

Nézem, ahogyan a fiatal leányok eszik a hallal kezdődő péntekesti vacsorát; valami ünnepi légiesség van az étkezésükben.

A gyertyák csomkokra égnek, de a fényesség nem lesz kisebb; az árnyak nem nyulnak el.

Az ember olyan üde tisztaságot érez maga körül.

*

A vacsora után megtartják az „oneg Sabbatot”.

A szombatról szavalnak, dalolnak, az ünnepet értelmezik, a heti szidrárt ismertetik s a dus műsorban az egyik szereplő elénekli a „Jidische mame”-t... A leányszemek csillogása mögött könnyek fénylenek...

De Szombat van, csak örülni szabad és az árva leányok ünneplik Sabbat királynőjét.

*

— A gyermekek csaknem valamennyje árva — mondja Munkácsi Noémi, az intézet vezetője — és majd mind-egyike végigszenvedte a német koncentrációs légerek kínját.

A legtöbbjének karján ott kéklik az auschwitzzi szám.

De ezeknek a leányoknak lelkéről lesimogatták a durva sebeket és úgy sugárzik belőlük a zsidó leányok bársonyos tisztasága, mintha édesanyjuk keze hajolna fejük fölé.

*

Mint megtudom, a leányok hétköznapi nevelése két irányú: erégi és egyben vallásos. Az ivrit nyelven kívül

irodalmat, számtant, földrajzot, történelmet tanulnak, a Tönach és az imakönyv megértéséhez viszik közel őket, de hetenként elmennek az Operába, a Nemzeti Színházba és mindoda, ahol szöveg és tudást kaphatnak. Sportolnak, zongoráznak és természetesen mesterséget tanulnak. A legközelebbi már, saját varrodájuk lesz. Minden ház körüli munkát saját maguk végezzék el.

*

Mind ezt csak néhány szóban tömörítem, de ennek összesége adja azt a nagyszerűt, amely egy igazi zsidó leányt asszonnyá nevel.

*

Nézem a leányokat, a szombat ünnepében felolvasásukat és amikor az „oneg Sabbat”-ot befejező hórázásuk után kilépnek a Zichy Jenő-utca 30. számú házból, a permetező esőben árnyékok mennek el mellettem, a neon csövek mesterséges fénye tör át a ködön, villamosok csilingelnek, nem tudok más érezni, mint azt: milyen jó, hogy ilyen oázis is van, mint a Gan Cion, a E'ne Akiba bachura miha otthona...

JÁK SÁNDOR

VILÁGVEVŐ

RÁDIÓK

ALKALMI VÉTELEKBEŊ!
Villanyszerelési Rádiójavítás!

Várnai László

hat. eng. vil. szer.

„TECHNOVOLT”

villamosság-vállalata, Budapest,
VIII., Rákóczi-ut. 8., udvarban.

NAGY
JÁTÉK
VÁSÁR
dus raktárból

„RECORD”
Király-u. 83

A ZSIDÓ IFFJUSÁG PROBLÉMÁJA A FELSZABADULÁS UTÁN

Irta:
Dr. CSECH ARNÓLD
az Országos Izr.
Tanítóképző Intézet
és Liceum
igazgatója

A magyar zsidóságnak sok problémája van, de egyiknek sem oly sürgős és fontos a megoldása, mint az ifjuság problémájának. A magyar zsidó ifjuság, a mi legfőbb kincsünk, reménységünk és jövőnk. Az ifjuság problémájának megoldása egyenlő a zsidóság fennmaradásának problémájával. Ez pedig nagy kérdéskomplexum, amelyet sok oldalról vizsgálhatunk.

Mindenekelőtt megállapítjuk, hogy ifjuságunknak legalább a felét elpusztították. Megölték őket. Elfújta őket a szél, vagy, amint legutóbb egy gyászjelentésben olvastam, elvitték őket az Angyalok. Veszteséget jelentenek a zsidóság számára a kitérők is. Sajnos, nem egy esetben a zsidó nevelés hiánya következtében hagyják el sokan ősi vallásukat. Megállapítható az is, hogy a zsidó ifjuság valamennyi tagja a demokrácia eszméinek hirdetője. Eppen a demokrácia elve alapján nincs okunk és nincs jogunk, hogy politikai pártállásuk és meggyőződésük ellen beszéljünk. Ugyanez áll természetesen azokról az ifjakról is, akik a cionai gondolatához szegődve a zsidóság és sajátmaguk megváltását a cionizmustól várják. A zsidó ifjuságnak kis része — az Aguda hívei — a hagyományos zsidósághoz való hűséget hirdetik elsősorban. Ezek alapján a zsidó ifjuságot három csoportba oszthatjuk: 1. akik elsősorban a politikai pártok ideáljában, 2. akik elsősorban a cionizmusban és 3. akik a vallási tradíciókhoz való ragaszkodásban látják jövőjük megoldását.

A zsidó közületek kötelessége megkönnyíteni, hogy az ifjuság életfeladatait megoldhassa. Jelen sorok néhány gondolatot vetnek fel, ame-

lyek, szerintem, alkalmasak arra, hogy a megoldást elősegítsék.

1. *Primum vivere, deinde philosophari. Első feladatunk az ifjuságnak ellátása:* élelemmel, lakással, ruhával, orvossal. Tanulóotthonokat és tanoncotthonokat kell létesítenünk. A vidéki ifjuságot megfelelő családoknál kell elhelyeznünk. Ne legyen egyetlen zsidó ifju az országban, aki szükségét szenved!

2. *Segítenünk kell, hogy a zsidó ifjuság lelki problémáit is megoldhassa.* Az ifjuság kora (kb. 14—22 évig) a lelki fejlődés viharzónája normális körülmények között is. A vérmirigyrendszer következtében a testi és lelki egyensúly nagy zavarának a periódusa: normális anomália. Az ifju nem gyermek, de még nem felnőtt. Lelkével befelé fordul. Az eddigi tekintélyektől eltávolodik. Erzelmi élete meggazdagszik és nagyon igénybeveszi. Sok esetben tanácstalan: keres valakit, aki őt megértse. Ideális célok alapján csoportokba tömörül és jövendőbeli pályája fölött gondolkodik. Nem csak a politikai eszmévilágba nő bele, hanem más értékes eszmék is megragadják (tudomány, művészet, vallás stb.). Sok sok problémája van. A lezajlott tragédia következtében sok a megsebzett lélek. Vezetőre van szükség, aki megértse és segítse.

3. *Élettervével kapcsolatban természetesen legfőbb gondja az ifjuságnak, hogy elhelyezkedhessék.* Örömmel állapítom meg, hogy a mai zsidó ifju nem irtózik a fizikai munkától, hanem azt egyenrangúnak tartja a tudományos tevékenységgel. Az ideális megoldás az volna, hogy a megfelelő helyekre, megfelelő készségekkel és tudással rendelkező egyének kerüljenek. Szükség van tehát egy pályaválasztási tanácsadó szervre, amely megállapítja a pályázó alkalmasságát, közvetít, elhelyez és gondozza az ifjut, amíg az önálló nem lesz. Természetesen ennek a

szervnek együtt kell működnie a hatósági tényezőkkel, hogy az ifjuság elhelyezését biztosíthassa. Nagy és fontos részletprobléma volna ezzel kapcsolatban a tanonckérdés megoldása.

4. Ha az említett 3 tényező alapján segítünk az ifjuságon nagy karitatív munkát végeztünk, de valljuk be, zsidó vallásunk életfolyamának biztosítására nem tettünk semmit. Azon kell lennünk, hogy az ifjuság megfelelő vallási meggyőződéshez is jusson. Oly embereket kell e cél érdekében az ifjuság segítségére adnunk, akik vallási eszméink élő megtestesítői, szemléltetői és képesek ezeket az eszméket lángra gyújtani ezekben az amugyis fogékony lelkekben. A zsidó ember különösképpen fogékony a vallási eszmék iránt. Mondhatni, hogy minden értékátélése vallásjellegű: szentségszerűen folyik lelkében. Nem szabad megtörténnie annak, hogy a zsidó ifjuság ősi vallásával szemben indifferens, vagy éppen rosszindulatú legyen. Megfelelő vezetőktől örömmel fogja hallani a demokrata pártállású ifjuság, hogy a zsidó hagyomány erkölcsi eszméi is elsősorban a felebaráti szeretetet hirdetik: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat! (M. III. XIX. 18.) Amit te gyűlölsz, ne tedd felebarátoddal. (Sábbát 31a.) A közösség jólétének előmozdítása vallási kötelesség is, amint azt Jeremia (XXIX:7.) a zsidóság

lelkére kötötte. Megtanulja a zsidó ifjuság, hogy a zsidó vallás mily magasra értékelte a munkát, a humánusmot és az önzetlen áldozathozatalt. A cionista ifjuság pedig meg fogja állapítani, hogy mily központi helye van a Szentföldnek vallásunkban és liturgiánkban. „Ha elfelejtették Jeruzsálem, béruljon meg, jobbjom; tapadjon nyelvem inyemhez, ha nem emlékeznek Rád.” (Zsolt C. VII.) Tehát szükség van vallási vezetők-re, akik példával és tanítással hassanak az ifjuságra.

Összegezve tervezetemet megalkotandó a Zsidó Ifjuságvédelem. Szerve lehetne az Országos Zsidó Ifjuságvédelmi Központ.

Szakosztályai volnának:

1. *Ellátási* szakosztály. 2. *Lélektani és pedagógiai* szakosztály. 3. *Pályaválasztási* tanácsadó és 4. *Vallásigazgatási* szakosztály.

Természetesen az egyes szakosztályok között szoros együttműködésnek kell lennie. Az együttműködést az egységes vezetést irányító központi igazgatóság látná el. Külön probléma volna a zülött és elhagyott ifjuság társadalomképessé tétele. E missziós feladat a lélektani és pedagógiai szakosztály körébe utalandó.

A vallásigazgatási szakosztály feladata volna megfelelő rendszeres előadásokról való gondoskodás is (kurzusok), az ifjuság problémáinak meghallgatása és megoldása, valamint a belmisszió általában.

Nézetem szerint e tényezők segítségével oly ifjuságot tudunk nevelni, amely egészséges, munkaszerető, haladó gondolkodású és a vallási hagyományokhoz ragaszkodó. Minthogy pedig kellően fel van verteve, életfeladatát úgy fogja megoldani, amely tetszést és megalégedést nyer Isten és embertársaink szemében egyaránt.

Az ujbpesti „Emlékműbizottság”

ezton is közli a pályázaton résztvevőkkel, hogy kívánságukra az 1946 november 28-án megjelent

pályázat határidejét 1946

december 31-ig meghosszabbította.

UJPESTI EMLÉKMŰBIZOTTSÁG

A cikksorozat
első része:

1946 november 28-án
jelent meg.

EMLEKEZÉS EGY ZSIDÓ ISKOLÁRA

IRTA:

KARDOS LÁSZLÓ

A debreceni zsidó gimnáziumról van szó, amely 1921-ben látta ki kapuit és 1944-ben márciusra is zárta. Feltámadása nem bizonyos. Ugy kell rá gondolnom, mint egy halottra, mint egyre a századok közül, akiket elsodort az iszonyu orkán. Az épület sértetlenül áll a Simonffy-utca sikátoroszerű szűkületében, de az a négyszáz négyzetméter, az az izgó mozgó, drága tömeg, az a nyugtalanul virágzó virágokert... Nem lehet erről beszélni. Hirmondó is alig maradt belőlük.

Huszonhárom esztendőn keresztül voltam ennek az iskolának a tanára. Mentül jobban távolodik iskolám, az időben, annál több áhítattal, már-már csodálattal nézek vissza rá. Lassanként nagyszerű fénykévé válik emlékezetemben tudományok, szabadságnak, zsidó életnek. Tudom, a visszanező számára kelves, puha köd bőséges, a dolgokat, a „megszűnt Messziség” az idő kálváriájában és a halott zsidó iskolákban is élvezi a magáét, nemcsak a térben és a szép eseményokon. Biztosan szebb és tökéletesebb látom hajdani iskolámat, mint amilyen a való világban volt. De ha elyonom a látomás eszményítő pluszát, a megmaradó reaktív még mindig fölemelően szép.

Pedig mily elégedetlen voltam vele egykor. S nemcsak én, tanítvársáim mind! S talán ez az elégedettség volt ennek a fiatalon letaglózott, pompás intézménynek a legnagyobb, legnevesebb értéke, erénye. A tanári szoba örökösén heves vitákkal zsongott. Semmi sem volt elég jó nekünk. Keveseltük a fiúk tudását, csekélyítettük a magunkét is, naponként gyötörtük egymást, hogy lara a fejelem, porosak az osztályok, vedlik a folyosófal, szemetes az udvar. Pénz nem volt semmire s mi megszállott becsvágygal teremtetünk mégis könyvtárral, szerelvényt, faliképeket, megépítettük — fantasztikus gyűjteményeket eredményeiből — a tornatermet, a rajztermet. Egyetlen napig sem voltunk nyugton. Irodalmi esteket rendeztünk, angol tanfolyamokat szerveztünk, könyveket adtunk ki, metszetmappákkal háztunk, utaztunk, irtunk, agítottunk, — de végül is mindent megszerettünk, ami az iskolánk kellett. Vérzett a szívünk, ha rájöttünk, hogy más intézetek ebben-abban előtünk járnak. A város tizezernyi zsidóságát — (a fele odamaradt 44-ben) — valósággal egyetlen családdá tömörítettük a gimnázium köré. Míg be nem borult

fölöttünk az ég, fiatalabb társaink és idősebb diákjaink olyan ünnepi mulatságokat, olyan purimi bálakat kavartak, hogy fél Tiszóttul zsidósága odasereglett. Forrongó, tarka műhely volt ez az iskola, külcső, eleven kórház!

De meg is volt a becsülete. Költők, írók és tudósok látogatták tanári szobáját és osztálytermet. Hogy a városba vetődő zsidó rabbi vagy a világi szellem zsidó reprezentánsa eljött hozzánk, az természetes. De fölkerestek bennünket *Gulyás Pál*, *Ecsedy István*, *Juhász Géza*, *Zoltay Lajos*, *Juhász Gyula*, *Karinty Frigyes* és annyian mások az egyetemes magyar szellem jelesei közül. Volt nálunk olyan fizika-óra, amelyen *Karinty Frigyes* magyarázta az ozmotikus nyomást és tartottunk olyan magyar irodalmi órát, ahol *Ascher Oszkár* mutatta be *Vörösmarty* soros költeményeit.

Hogy ez így volt, azt elsősorban *Kardos Albertnek*, a gimnázium megteremtőjének és első igazgatójának köszönhetjük. Az ő országos neve és tekinthető világhírével fölöttünk, még akkor is, amikor fiatalabb erőknél engedte át a kormánykerék. Erről az elragadó, nemmes agastyánról (akit csak névrokonaság fűzött hozzám) külön és sokat szeretnék még írni, úgy tele vagyok gazdag és meleg emlékekkel. Hegedő sebelm mindig fölfakadnak, ha arra gondolok, hogy neki is idegenben kellett lehunynia okos, fejtelhetetlenül kedves szemét.

S milyen érdekes, lelkes, tehetséges emberek voltak a karitásaim! Akik életben maradtak, azokról nem szólok, hiszen értékeiket sorra fölfedezi a magyar zsidóság s egyre fontosabb és magasabb posztokra állítja őket. De vajjon lehet-e nem szólni *Sebők tanár úrról*, erről a múmoros pedagógusról, a gyermekeknek erről a szigorú, szerető rabjáról, erről az iskolájába rózsás porcikájáig beleszivódott polihisztor aglegényről, aki elsősorban matematikus volt, de akiről lassan-lassan kiderült, hogy komoly értője a zenének, ismerője a filozófiának és otthonos barátja nyelveknek, irodalomnak is? (A deportáló vagonban maga oltotta ki fenyegetett életét.) S vajjon elfelejtött-e bárki is, aki ismerje, szegény *Székely Vilát*, a földrajzosunkat, ezt a korán elfáradt, szerény és jószágos embert, a derűs le-

mondásnak ezt az elbájoló mesterét, a szegényember apró, halk örömeinek ezt a hálás kis élvezőjét? Mindannyian nagy olvasók voltunk, de ő olvasott közöttünk legtöbbet. S milyen ártatlan, milyen megindítóan naiv olvasó volt! *Utatrások*, történelmi kalandregények, romantikus elrajzok, sőt ifjúsági iratok érdekelték (A kor őt pázra ítélte, el is pusztult feleségétől.) *És Sós Jendr* szinte fétek leírni a nevét, olyan dusan és ellonállhatatlannul tudniak fel bennem a hozzá kapcsolódó emlékek. Nem ismerem nála érzékenyebben korrekt, föltalanabbul tisztességes férfit. Már regényalaknak látom apró, kedves bogaraival, finoman rezzenékeny lelkiismeretével, tanáriemberi pedantériájával és fejelemzett melankóliájával. (Auschwitzban végezte családosul.) *És Vadász Bandi*, a festő, a rézkarcnak ez a japános ihletésű mestere, a mi rajztanárnak, aki maga volt az ifjonti báj és elegancia, a flus kecs és hódító kedvesség... (Negyvennégy nyarán öngyilkos lett.) *És Wetzmann Zoltan*, a *vegyésznak*, ez a furcsa humorú, dünyögő beszédű, pápaszemés, zömök fiatalember, aki hat-hét nyelven tudott kitűnően és egyformán otthon volt a szellem és az anyag világában s most valahol egy ausztriai tömegsírban pihen ki rövid élete fáradaimait... *És Haász Imre*, ez a fűtött becsvágyú, külön utakat taposó magányos, ez a tehetséges és munkás folklorista, a habonák kérdésének egyik legjobb ismerője az országban, akit az ungvári testvérintézet hívott el fölünk, hogy tanársorból igazgatói székbe emelje, s aki egy lengyelöldi gázkamrában vett utóljára lélekzetét... *És Sarkkői Sándor*, az iskolaorvosunk, a szerencsés kezű, népszerű sebész, a fáradhatatlan közér és teletársolyu anekdotázó, aki egy nappal a léggyárgy előtt kiirtotta egész családját, s akit a képmutató humanitásnak sikerült visszahódítania a haláltól, hogy aztán deportált sorban pusztulhasson el.

Mennyi remek élet, mennyi borzalmas halál! Mellétük szinte mégenyhülve emlékszem *Gonda Józsefre*, erre a harmónikus, tisztá tanár-lelékre és *Schleisinger Sámuelre* az iskola tudós rabbjára, akinek testvéribb, póztalanabb és szerényebb lelket aligha ismertünk. Ők is életük derékán haltak el, de legalább békén, rokoni karok közt, s nem a gyűlölet vad kintzótáboraiiban. Mennyire fáj annak idején korai elvesztük, s mily jól esik ma tudnunk,

hogy nem érték meg a csalódás, a végső csalódás véres-halálos esztendejét!

Ezekkel a felejthetetlen, kitűnő emberekkel szivtam egy levegőt a néhez és egyre nehezebb években. A fejtelen sok volt köztünk a torzalkodás, de a mélyben, a lelünk rejtebb rétegeiben nagyon-nagyon egyek voltunk. Lehettek köztünk cionisták és asszimilánsok, rítustartók és szabadgondolkodók, szocialisták és polgári érzelműek, fiatalok és öregek, — végül és valójában a hékesség és szabadság nagyszerű légkörében éltünk. A gimnázium vörös téglafalain megtört a külső világ dühödt ostroma, ezeken a falakon belül az iskola apraja-nagya rendületlen hittel készült egy emberségesebb, élni-méltóbb életre.

Haszatlan készült. Negyvennégy áprilisában egy főigazgatói tolvonás megölte az intézetet, egy félbolyult, gonosz gesztus a rémségek tengerebe taszította a diákokat és tanárokat, s mikor egy esztendő múlva néhányan kiemelhetők fejüket a szennyes áradatból és körülnéztünk a bátorian napfényen, alig találtunk ismerős arcot.

A debreceni zsidó gimnázium meghalt és emléke a magyar zsidóság kulturtörténelének egyik leghősibb, legnagyobb és legszomorubb fejezetét idézi.

A „Habonim”-mozgalom kiállítására

Az *Uj Élet* munkatársa vasárnap délután megtekintette a „Habonim” marxista-cionista ifjúsági mozgalom kiállítását a Váci-ut 28. sz. alatti pártfőhelyiségben. Az izléses és okosra összeválogatott és elrendezett kiállítás azt bizonyítja, hogy jól és lelkiismeretesen készülnek fel ezek a zsidó fiatalok történelmi hivatásuk teljesítésére, amelyet a kibbuc meuchal keretében valósítanak meg. Harom arca van ennek a kiállításnak. Az egyik a gyászoló zsidó fiatalok, amely a kiirtott szülők emléke előtt áll megilletődve; a másik, amelyik bemutatja azt a harcot, amelyet a zsidó brigád a nyugati arcvonalon teljesített, a harmadik pedig a mezőgazdasági és iparmunkássá vált zsidó fiatalok munkájának imponáló eredményeit mutatja be a nézőnek. A kiállításra ott láttuk *Max Holdán* könyvének, a „Fiu és lány”-nak magyar fordítását. A mozgalom nemcsak a zsidó, hanem a modern magyar pedagógia számára is nagy szolgálatot tett azzal, hogy ezt a könyvet magyarra fordította és az ifjúság kezébe adta. A kiállításra került kiadványokkal kapcsolatban az a megjegyzésünk, hogy ne csak szemelvényeket adjanak a palesztinai írók műveiből, hanem jelentessenek meg már egyszer végre egy teljes regényt vagy tanulmányt is.

(G.—S.—)

AMI AZ UJ

TANKÖNYVEKBŐL KIMARADT

I r t a :

Dr. GONDA LÁSZLÓ

Az ellenforradalom legelőszőr az iskolákra tette rá a kezét, jól tudom, hogy a tanulóifjúságnak a jobboldali eszméikkel: sovinizmussal, antiszemizmussal való megfertőzése a társadalom megfertőzését vonja maga után. A magyar demokrácia és abban a sokat szenvedett zsidóság méltán elvárja a közoktatás intézőitől, hogy az ifjúság olyan nevelést és ennek során olyan tankönyveket kapjon, hogy általuk érzelmileg és értelmileg megtagadja a múltból mindazt, ami bűnös volt.

Sajnos, az újabban bevezetett történelem-tankönyvek egyáltalán nem felelnek meg a követelményeknek. A dr. Benda Kálmán féle III. osztályos magyar történelem, a dr. Kosáry Domokos és dr. Mérey Gyula által írt nyolcadik osztályos magyar történelem, bár az eseményeket napjainkig vezeti, követelesen mellőzi a pusztító antiszemizmusnak és a zsidóság tragédiájának az ismertetését.

Dr. Benda Kálmán tankönyve a zsidósággal csak egy helyen foglalkozik (127. lapon) „A 67-es Magyarország — olvasunk — döntötte le az utolsó korlátokat a zsidóság érvényesülésének útjából, midőn teljes egyenjogúságukat biztosította. A zsidóság száma a XIX. században nagymértékben megnőtt Magyarországon, 1785-ben 75 ezren voltak, az 1900-as népszámlálás már 831.000-t számolt az ország területén. Ez a nagy emelkedés részben a külső bevándorlásnak volt a következménye. Északkelet felől Galícia és Lengyelország területéről különösen a kiegyezés utáni években jöttek nagy számban. Mivel egyes kereskedők és üzletemberek voltak, a magyar ipar és kereskedelem, általában a kapitalizmus fejlődése sokat köszönhet nekik. A századfordulóra jelentőségük egyre nagyobb lett, nemcsak a kereskedelem és ipar, de a politika, az irodalom és művészet terén.” Ha e sorokat a fasiszta korban, egy akkori tankönyvben olvassuk, azt mondhattuk volna, hogy a sorok írója mérsékelt hangon írt a kérdéstről, de mert az idézett rész egy mai, demokratikus tankönyvből való, meg kell állapítanunk,

hogy a tanuló ifjúság ebben a fejezetben inkább az antiszemizmus indokait, semmint az elölne szóló érveket találja meg, annyival is inkább, mert az egész tankönyvben egy sor sincs, mely a társadalompusztító zsidógyűlöletet, a zsidóság példátlan pusztulását említené meg. Pedig még a nyilasuralom bűneit is elég részletesen felsorolta. Még azt is megenyhítette, hogy a nyilasok „alig felszedült gyermekeket és idősebb embereket egyaránt elhurcoltak, hogy bevesseék őket nyugaton a német határok védelmére”. A haláltáborokba hurcoltakról még itt sem esett szó.

*

A nyolcadik tankönyvnek társszerzője dr. Mérey Gyula, aki a tankönyvben a legújabb kort írta meg, hasonlóan jár el. Részletesen ismerteti a kiegyezés után kialakult magyar társadalmi és gazdasági viszonyokat. Az ekkor szerephez jutó zsidóságról egy jelentéktelen zsidó vonatkozást és a recepció nevének megenyhítését nem tekintve, nem emlékezett meg. Ez annál fellüthetőbb, mert a „kiszármagok nemesség” c. fejezetben a feudális reakciót képviselő dzsentriről ezeket a jellemző sorokat írta: „A birtokok elvesztése után is állandó volt a rétegeknek a földbirtokos életforma utáni vágyódása. Meggyűlölte és irigyelte azt, aki az általa kiszármag birtokokba, akár bérlő, akár tulajdonos formában beült.” Eppen ez helyre kíváncsított volna a 80-as évek antiszemita hullámainak az ismertetése. Botrányos antiszemita kilengések egymást követték ebben az időben. Ekkor lett Magyarország hírhedt a tiszaszlári vérvád miatt, ekkor került a parlamentbe az a 17 képviselő, akik antiszemita pártot alakítva, olyan szélsőséges programot hirdettek, hogy az általuk szított zsidógyűlölet véres kitérésait csak statáriummal és katonasággal tudták megfékezni. Az irigykedő és gyűlölködő dzsentrinek a példáját is e korszak adta: Istóczy Győzőnek, a vasvári szolgabírónak és a tiszaszlári vérvád atyjának, Ónody

Gézának, a tiszadadaai szolgabírónak a személyében. E sötét korszaknak az ismertetése és a kor társadalmi és gazdasági háttérének kifejtése annyival is inkább indokolt lett volna, mert hiszen ez a dzsentrifütyölt zsidógyűlölet érlette meg 1944-et és hagyja virulni 1946-ban is a vérvádat. A tankönyvíró még az ellenforradalomnak kifejezetten antiszemita jelenségeit is lepelével takarja be. Így Horlthyékről sem derül ki, hogy antiszemita kiskodtak volna. „Horlthy kormányzóvá választása után — olvassuk — megindult a demokratikus és forradalmi elemek véres üldözése” — továbbá — „Haller István közoktatásügyi miniszter azzal az indoklással, hogy sokan tudnak az egyetemi pályákra, behozta a zárt számot (166. lapon). Hogy Horlthy zsidó pogromokat rendezett, tisztjei kifejezetten zsidókat gyilkoltak (Britannia-szálló), Siofok, Orgovány), hogy a numerus clausus a zsidók ellen irányult, minderről a tankönyv nem szól.

A tankönyv végén azonban mégis elárulja dr. Mérey Gyula azt, hogy zsidókérdés is volt Magyarországon. „Gömbös Gyula fenntartás nélkül csodálta a hitlerista rendszert.” Utóda: Darányi Kálmán és Imrédy Béla. „Mindkettő nevéhez egy-egy zsidótörvény megalkotása fűződik.” (167. old.)

*

Ezek után természetesen Mérey dr. sem tud kitérni a zsidókérdés valamifajta ismertetésére.

Ezt a „külpolitika és revizionizmus” c. fejezetben meg is találjuk. E fejezetben ezt olvassuk: „A német befolyás 1938 (Ausztria bekebelezése) óta egyre jobban érvényesült az országban. A magyar kormány ettől kezdve mind jobban átvette a hitlerista rendszert. Ekkor látta elérkezettnek az időt az uralkodó réteg, hogy az eddigi burkolt zsidóellenesség helyett most már nyíltan sorompóba lépjen és megvalósítsa a dzsentrirégi álmát: visszaszerezni az elvesztett földnek egy részét és ismét földesurrá lenni. Ugy gondolták azonban, hogy egyúttal kielégítik a hozzájuk csatlakozott kispolgári rétegeket is. A zsidó törvényekkel nem csak a földet veiték el, hanem olyan terü-

letekről is kiszorították a zsidókat, ahol azelőtt nem ültek benn az uralkodó osztály tagjai. Az ipar, a kereskedelem, a bankok, gazdasági élet egyéb ágai voltak ezek a területek. Itt a kiegyezés korában nem foglalták el senki helyét a zsidók, hanem maguk alkottak pozíciókat és építettek újat, csekély előzmények után.” (169. oldal.) Helytálló igazságok! Kérdés azonban az, hogy e rész miért nem került a tankönyvnek arra a helyére, ahova az időrend is megkívánná, például a 70-es, 80-as évek korrajzához. Nem véletlenül történt így. Szándékosan elrendezett beállításról van itt szó. Nem véletlen az ugyanis, hogy a szerző elhagyta teljesen a reakciós-feudális korszak antiszemita eseményeinek ismertetését és nem véletlen az sem, hogy az antiszemita jelenségeket átrestaurálta demokratáellenes megnyilvánulásokká. Továbbá, hogy „burkolt zsidóellenességnek” tartja Héjjasék pogromjait, a numerus clausust, a trafikok és kereszmák elkobzását, a véres egyetemi verekedéseket, mint ahogy az sem véletlen, hogy a zsidókérdésnek előbb idézett ismertetése abba az utolsó fejezetbe került, melynek első mondata: „A német befolyás 1938 óta egyre jobban érvényesült az országban...” A tankönyvíró ugyanis következetesen munkálkodott ezen az elrendezésen, kizárólag abból a célból, hogy a magyarországi zsidóság katasztrófáját előidéző antiszemizmus bűnét ne a reakciós magyar társadalomra, hanem a német földről importált hitlerizmusra tegye felelőssé. Ez pedig nem más, mint történelemhamisítás. Nem vitás, hogy a hitlerizmus hozta hatalmas lendületbe a magyar antiszemizmust, de a zsidóságnak erre a pokoli „liquidálására” végre is a magyar antiszemita kormányzat és társadalom vállalkozott. Az azóta napvilágra került dokumentumok bizonyítják, hogy a németek még a deportálásokat sem tudták volna végrehajtani a magyar antiszemita közigazgatás és közvélemény nélkül és éppen ezek hiján menekült meg a borzasztó sorstól a többi csatlós államnak: Finnországnak, Bulgáriának és nagyrészt Romániának is a zsidósága, holott az ő országukban éppen úgy jelen volt a német hatalom, mint nálunk.

Dr. Mérey Gyula történetírói és tankönyvszakértői metodusára végül is az 1944. évre vonatkozó adatai is fényt vetnek. A német megszállásról ezeket olvassuk: „megindult a rémtettek és terrorcselekmények és üldözések borzalmas sorozata, mely hozzávetőlegesen 600—700 ezer ember életébe került. Csak

így egyszerűen: „hatszáz-hétszáz ezer ember életébe került!” És ami mögötte van: a zsidók tömegének lakatolt vagonokba való gyömöszölését, haláltáborokba való hurcolását és száz-ezerrel való meggyilkolását dr. Mérey sem mondja el.

A jelenleg forgalomban lévő új tankönyvekből tehát a tanuló ifjuság nem kap felvilágosítást arról, hogy mi történt a magyar zsidósággal.

*

Feltesszük, hogy tankönyveink a zsidó katasztrófa elhallgatásának a vádját azzal védik ki, hogy a zsidóság pusztulásának a nemzet pusztulásának tekintik, hogy éppen az emberi egyenlőség alapján emberi pusztulást látnak benne és így nem érezték szükségét annak, hogy külön zsidó veszteségről beszéljenek. Ezt az okoskodást azonban nem fogadhatjuk el. Először is a tankönyvben például a Wesselényi összeesküvést követő megtorlásról szólva, kidomborították, hogy azoknak *protestáns* üldözö jellege volt és nem érték be azzal, hogy ez esetben csak a magyarság üldözöttségét állapítsák meg. Másodszor: mindkét tankönyvíró valamilyen formában megemlítette a zsidóság társadalmi és gazdasági elűzését a kiegyezés óta, így külön kidomborították, hogy a fejlődő kapitalizmus korában a magyar polgár-osztály kebelében a zsidóság hogyan fejlődött. Harmadszor: a zsidóság szenvedései sem az egész magyar nemzetnek, sem a nemzet bármely csoportjának szenvedéséhez nem hasonlíthatók, egyedülállóak azok; végül is nem okoskodással, mellé magyarázással megírta tankönyveket kell az ifjuság kezébe adni, hanem — hiszen mindenki tudja az igazságot, a gyermekek is — olyan tankönyveket, melyben az igazságot őszintén és bátran megírták.

Mert nagyon is valószínű, hogy a tanulóifjuság, mely az elmúlt évek erőteljes antiszemita propagandájának hatása alatt ma is ellenszenvet érez a zsidóság iránt, természetesen veszi a tankönyveknek ezt a beállítását és ebből azt fogja kiolvasni, hogy a zsidóság még azt sem érdemli meg, hogy 600 ezer halottjának megadják engedélyesül: az élők emlékeztetését. De az is lehetséges, hogy a zsidóság tragédiájának ez a semmihevése megerősítte őket abban a hitben, hogy a zsidósággal

nem is történt olyan nagy sérelem, hiszen a nemzet is szenvedett és a zsidóság pusztulásáról, szenvedéseiről szóló állítás csupán kitalálás, vagy túlzás.

Ez pedig nagyon veszedelmet jelent a magyar demokráciának. Először azért, mert egy-szer már az antiszemitizmus biztosította a frígyet a német-séggel és a fasizmussal, másodszor pedig azért: mert „Mindem ország támasza talp-

Boldogtalan zsidó gyermekek

Irla:
Gervai Sándor

A napokban meglátogattam a Wesselényi-utcai zsidó általános iskolát. Gombos Andor az általános fiúiskola mb. igazgatója és Vihar Béla az általános leányiskola igazgatója vezettek be a különböző osztályokba és adtak felvilágosításokat a gyermekek tanulmányi előmenetelére és magánéletére vonatkozólag. Ezeknek a gyermekeknek az iskolai élete egy bizonyos fokig magánügy, tanáraikra és azok szakfelügyelőire tartozik, de van egy pont, ahol életük, sorsuk és magatartásuk közöggé válik, a zsidó társadalom igen érdekes és nem kis mértékben elszomorító jelensége. Arról van ugyanis szó, hogy ezeknél a gyermekeknek most kezd kibontakozni és megmutatkozni az elmúlt évek szörnyű és borzasztó élményeinek utóhatása: az idegesség, a türelmetlenség, és nyugtalanság. Nem tanulmányi előmenetelük körül van baj. Nem az okoz gondot, hogy nem csinálják meg lelkiismeretesen feladataikat, nem tanulják meg leckéiket, hanem az, hogy a lelki életük háborgó és zivatáros, hullámozó tenger. Az V. általános fiúosztályban például odáig fejlődött az osztálynak a különös nyugtalansága, hogy a tanulók legnagyobb részét, nyugodtan mondhatjuk — néhány fiútól eltekintve — az egész osztályt, pszichológushoz kellett elküldeni. Mondjuk azt, hogy ezek a gyermekek rosszak, neveletlenek, vagy szemtelenség? Igazságtalan és kegyetlenség lenne, ezeket az általánosító és az ő különleges magatartásukra egyáltalán nem illő jelzőket velük kapcsolatban használni. Ezek a fiúk egészen jól működő munkaközösség-

köve a tiszta erkölcs” — tanította száz éve a költő és ez ma igazabb, mint bármikor volt. Ezért az ifjuságot meg kell tanítani a történelmi és társadalmi bűnök felismerésére, a humanitást nélkülöző antiszociális irányzatok megtagadására, az erkölcsi igazságok lelkes nevelésére, mert csakis a tiszta erkölcs fundamentuma lehet az, amelyre ráépülhet az igazi magyar demokrácia.

ben élnek, komoly osztálymegtartó vezetés alatt folytatják a maguk belső életét, figyelemre méltó történelmi és a napi eseményekkel foglalkozó faliújságot csinálnak, világosan és nagyon egyszerűen innak... és mégis... valami nincs rendben körülöttük. Figyeltem őket, ahogy ülnek — sajnós az osztály felszerelése nagyon hiányos. Rossz, könnyen felboruló székeken ülnek, amelyeket könnyen lehet helyükből ki-mozdítani. De ez most egy szempontból igen hasznos volt, mert megállapíthattam azt, hogy, mintha csak gombnyomásra, vagy vezényszóra történe, mindegyik fiúnak olyan idegesen remegett a térde, a lába, mintha valami rendkívül veszélyes dolog történe velük a következő pillanatban.

Tévedés lenne azt hinni, mintha ez tanítóiktól való félelem miatt történe. Amikor erre vonatkozóan kérdést intéztem az egyik gyerekhez, a következőt válaszolta: „Ugyan kérem, hogy tetszik azt gondolni, mintha én félnék a tanító bácsi cepuzájától, amely-lyel rossz jegyet ír be nekem, hiszen én a végén már az SS-eknek a puskáitól sem félttem és láttam, ott voltam, amikor az édesapámat lelőtték...”

A haj valahol itt kezdődik. S nem is lehet kétség abban, hogy innét indul ki, innét származik az a lelki állapot, amelyet egész egyszerűen úgy jellemezhetünk, hogy boldogtalanok. Igen, ezt a kifejezést ők használták. Az egyik osztályban mondta ezt egy 12 éves kisleány zokogva; hogy ő boldogtalan. Tehát nem reménytelen, nincsen elkeseredve, munkakedvében

sincs fogyatkozás, csak — boldogtalan.

Van-e kiút, van-e lehetőség arra, hogy ebből a lelkiállapotból ezeket a gyerekeket kivesszék? Remény van rá, hogy ez sikerülni fog. A nevelők eszményt adtak ezeknek a gyerekeknek. Elsősorban a leányoknak. Egészen meglepő Szenes Anna-kultusz fejlődött ki a Wesselényi-utcai zsidó általános iskolában. Szenes Anna mártírhalála, ezeknek a boldogtalan zsidó gyermekeknek a lelkében nagy visszhangot váltott ki. Minden leányosztályban, a teremnek keleti sarkában virágoktól körülvezetett ott van Szenes Anna képe s ezek a virágok, mint halott, soha nem hervadnak el. Minden reggel friss virágok díszítik Szenes Anna képét. — Az ő élete és vértanúhalála talán az egyedüli, amelyet a leányok a legkisebb részletében is ismernek. Ő hozzá hasonlónak válni, az ő példáját követni — ezt tanítják a gyermekeknek a tanárnők és azt tapasztaltam, hogy az összes zsidó hölcsők közül a legnagyobb hatása a fiatal lelkekre Szenes Annának van. Palesztinából jött vissza, itt halt meg Pesten, a zsidóság megmentéséért küzdött, meggyötört és megkínzották — ezek a momentumok azok, amelyek függetlenül a jelen és a jövőendő korok történelméről, nem a könyvekben, hanem a boldogtalan zsidó gyermekek lelkében hőssé avatták és a nevelő számára talán egy kicsit pedagógiai segédeszközzé is tették Szenes Annát. Mert abban nem lehet kétség, hogy ebből a különös és hogy divatos szóval éljünk, egzisztenciális lelkiállapotból, csak „hőskultusszal” lehet a zsidó gyermekeket megmenteni és boldoggá tenni. És kibillent lelkiegyensúlyukat helyreállítani.

Madisz Szövetkezet

Budapest, Vörösmarty-tér 4.

Telefon:

189-622, 188-276

Export-Import, Kompenzáció.

Fogsorok Fogpótlások
MÜFOGAK, KORONÁK, HIDAK
Acéi Inre fogász

VII., Erzsébet-körút 19. II. emelet.
A Clonista Szövetkezet Hehauc forg.
munkáinak készítője.

Földes Lenke új szobrai

A régi Ernst Múzeum helyisé-
gében állítja ki új szobrait Földes
Lenke. Egy művészcsoport
tárlata keretében hozza a közön-
ség elé hét alkotását.

Földes Lenkét felesleges bár-
kinek is bemutatni. Azok, akik
művészettel foglalkoznak és ki-
állításokat látogatnak, tudják,
hogy az *expresszív művészet*
olyan reprezentánsáról van szó,
akit Párisban talán jobban is-
mernek, mint Budapesten, és aki
már régen az új európai szob-
rászat jelentékeny alakjai közé
tartozik.

Révész Béla néhány év előtt
mesteri esszét írt erről a kitűnő
művésznőről, aki egész életében
kímosan került minden felesle-
ges feltűnést és rózsadombi
műtermékek csendes magányá-
ban munkálta az anyaggal.

Ez a vjaskodás ma már véget
ért: Földes Lenke megteremtette
a lélek és az anyag harmóniáját.
A szobrászi vésője alá került
anyaggal maradéktalanul tudja
kifejezni lelke sugallatát. (De
bizonyos, hogy holnap és hol-
napután újabb és újabb küzdel-
mei lesznek. Ha nem az anyag-
gal, hát önmagával. Az igazi
művész nem élhet problémák
nélkül. Földes Lenke művészi
ösvényét is mindig más és más
probléma-komplexumok, jelez-
ték.)

Már, hogy csak kis szobrok-
kal áll elő ezen a kiállításon.
A kicsike *Anyja gyermekkel* és
a *Testvérek* valósággal sikolta-
nak, a monumentális megvalósi-
tásuk után. Az *Anyaság* finom
ságában is grandiózus. Express-
zív ereje odavetíti mindenké-
lő az anyaság misztériumát és
méltóságát. A *Pihenő* és az *Alvó*
kis remekművek.

Várjuk Földes Lenke kollek-
tív kiállítását, de még jobban
örülnénk, ha a művésznő együt-
tesen tárná a publikum elé ré-
gibb és újabb alkotásait, hogy
végre teljesen megrajzolhassuk
művészi fejlődését és kijelölhes-
sük azt a helyet, amely tehet-
ségénél és eredményeinél fogva
a modern magyar szobrászat
ban megilleti.

S. E.

Beszéljünk
a zsidó

főiskolások

küzdelméről is

Olvasva az „Uj Élet“-nek
a zsidó ifjúság helyes nevelé-
se érdekében indított figye-
lemreméltó akcióját, azt hi-
szem, hasznos lesz ezzel kap-
csolatban annak a rélegnek
problémájával is foglalkozni,
amelyből a közeljövő értelmi-
ségének munkásai kerülnek
ki: *egyetemistáinkkal*.

A napilapok állandóan ír-
nak a főiskolások nyomorá-
ról, eddig azonban nem esett
szó arról, hogyan élnek a mi
egyetemistáink és történik-e
valami érdekükben.

Ennek az igen fontos kér-
désnek megvilágításáért for-
dultunk a zsidó szociális és
kulturális egyik vezetőségé-
néhez, aki a főiskolások
ügyeivel intenzíven foglalko-
zik.

— Elsősorban a főiskolá-
sok számát szeretnők tudni,
valamint a szellemi fejlődésü-
ket ismerni.

— Mintegy ezerötven zsidó
fiú és leány látogatja a külön-
böző egyetemeket — hangzik a
válasz — és ezek valamennyije
a Zsidó Egyetemi Hallgatók
Szervezetébe tömörült. A zsidó
főiskolások a közismert sajnálat-
os események folytán (nume-
rus clausus, munkaszolgálat,
deportáció) éveken keresztül
nem folytathatták tanulmányai-
kat, de dacára a fizikai nélkül-
lözéseknek, a még ki nem he-
vert lelki sebeknek, a legnagyobb
akarakterővel látták a munkának.
*Csak csodálatos lehet megem-
lékezni a tulnyomó részt otthon-
ukat vesztett és tengernyi baj-
jal küzdő főiskolásaink igyeke-
véséről, amelynek fényes bizo-
nyítéka, hogy egészen jelenték-
telen kivételtől eltekintve, va-
lamennyien kitűnően kollokvál-
tak, szigorlatoztak, vizsgáztak.*
Egyetlen célkitűzésük: a tudás
és az, hogy a közösségnek be-
csületos munkával hasznos tag-
jává váljanak. A tanulásokat
csak egy veszély fenyegeti...

— Veszély?

— Igen, kérem, jól hallja,
nagyon is komoly veszélyt je-

lent az, hogy a tanulást nem
bírák majd fizikai erővel. Az
utolsó évek szenvedései után,
lefogyva, üres gyomorral, fütet-
len, ablak nélküli szobákban,
vékony s szakadt ruhában, lyu-
kas talpu cipőben, télikabát
nélkül tanulni egyszerűen lehe-
tetlenség.

— Ki segít mégis rajtuk?

— Mint olyan sok más eset-
ben, itt is a Joint igyekszik se-
gíteni. Menzát létesített részükre,
négy otthonban a leginkább rá-
szorult száz teljesen magára ma-
radt főiskolásnak otthont adott,
a beiratásokhoz és a tandíjakhoz
hozzájárul, már amennyire le-
hetséges, tankönyvszegélyt is
adott. Az amerikai ruhaakcióból
igyekezett felruházni őket és
mindezen segélyeket igyekszik
folyamatosan nyújtani. Ugyan-
akkor a vezetőség közvetlen is
bekapcsolódik életükbe és igyek-
szik a főiskolások törekvésében
irányítóan résztvenni.

— Ez milyen formában
történik?

— Egy kuratóriumot szervez-
tünk, amelynek tagjai a legki-
válóbb tanfélékről állanak és
ezek állandó érintkezésben álla-
nak a ZSEHSZ vezetőségével.
Amellett, hogy utat mutatnak
nekik tanulmányaik korszerű és
eredményes biztosítása érdeké-
ben, anyagi vonatkozású szük-
ségleteiket számbaveszik s a jut-
talások igazságos elosztásában
együtt működnek a Szervezet
vezetőivel.

— A magyar zsidó társada-
lom mennyiben támogatja a
főiskolásokat?

— Öszintén megmondom, a
mi társadalmunk csaknem kö-
zömbös a főiskolásaink problé-
máival szemben és ebben az
esetben is megnyilvánul az az
elégő el nem ítéltetű felfogás:
majd Amerika... pedig már el-
jött az ideje annak, hogy a
magyar zsidóságnak is tudatára
kell ébredjen a komoly kötele-
ségének. Minden elismerést ér-
demel a Joint-segítés, de ez
mégis kevés és a magyar zsidó
közösség lesz felelős, ha tehet-
séges zsidó ifjak, akikből kiváló
orvosok, mérnökök stb. lehetné-
nek, a társadalmunk közönyös-
sége miatt elkallódnak.

— Ugy tudom, hogy vala-
mi mégis történt ezen a téren
— votem közbe.

— Tény, hogy a „Magyar Zsi-
dók Országos Egyesülete“ ezen
a téren is igyekezett kötele-
ségeit teljesíteni és a Jointtal
együttműködve huszonnégy fő-

iskolás részére otthont rendez-
telt be. Az Egyesület női szak-
osztálya pedig ugyancsak a
Joint segítségével igyekszik fő-
iskolai otthonok lakóinak élet-
mezését megjavítani, azonkívül
az egyetemistákon való mate-
riális támogatás nyújtása mel-
lett a zsidó tradíciót, a vallásos
szellemet is törekvésnek az ott-
honokban kimélyíteni. Ezenkí-
vül tudomásom szerint a Pesti
Izr. Hittársaság vezetősége terbe-
vette, hogy valamelyik legköze-
lebbi szombatban valamennyi
templomában történő pénzfel-
ajánlásokat a zsidó főiskolások
rendelkezésére bocsájtja.

— Ez mind igen szép, de
kérdés, hogy elég?

— Ez még csak nem is kér-
dés, mert annyira kevés. Nem
értjük, hogy hol vannak azok
az egykori egyetemi hallgatók,
akik saját bőrükön — jobb kö-
rülmények között — ismerték
meg a nélkülözések szelét és ma
tisztessen kereső orvosok, mér-
nökök, ügyvédek, tanárok és
nem értjük, hogy miért nem
sietnek a zsidó főiskolások
segtségére. Hiszen nem egy van
közöttük, aki ugyancsak a tá-
rsadalom segítségével folytathatja
tanulmányait. Elsősorban és
igen sürgősen a magyar zsidó
társadalom pénzületi támogatá-
sára van szüksége a főiskolai
hallgatóknak, de más segítséget
is kérünk. Meggyőződésünk szer-
int sok helyen hevernek orvosi,
jogi és más tudományos köny-
vek, miért nem ajándékozzuk,
vagy kölcsönzük a ZSEHSZ-nek?
Miért nem látunk vendéglátó egy-
egy árva főiskolai hallgatót,
hogy egy-két órára azok is érez-
zék az otthonnak, a szolidaritás-
tásnak melegét és sok keserves
felejtető varázsát.

— A zsidó jövő olyan lesz,
amilyenek a zsidóifjúságot ne-
veljük.

★

Ezeket mondotta informá-
torunk és úgy éreztük, hogy
nem szükséges semmi kom-
mentár. Ez elég figyelmeztető
arra, hogy ifjainkat ne érje
már annyi keserves csatoló-
dás...

Ágytoll és pely

nagy választékban, legjobban és
legolcsóbban:

GEIZLER-nél Thököly-ut 14.

(Kélcélvel szemben.)

Mannheim: Modern héber nyelvtan

HEBER SZÓTÁRAK,
Budapest: Gondos könyvtárhoz
és Andrásy-ut 53.,
Fischer könyvkereskedés,
Bajcsy Zoltán-ut 50.
Videken a kiadónál:
Cajlag könyvkereskedés, Debrecen.

Itt az új hőaknás fafűtésű

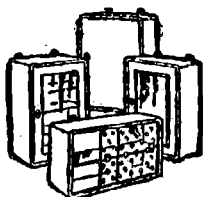
EXPRESS HEATING kályha

A begyújtás pillanatában már fűt

Kizárólag: **FERROMETALL**
V., Pozsony-ut 6

Kereskedők

szép és olcsó
fürdőszobaszekrények
kaphatók!

Végh, Ferenc-körut 29

Átadó üzlet — üzem —
iroda-helyiségeket

FELLNER

közvetít

Szt. István-körut 30. sz.
Marx-térnél

Papir, írószer

üzleti könyvek, kartotékok, váltó,
lejárati és alkalmazotti nyilvántar-
tási könyvek.

Weinberger és Fejőrnél
IV., Deák-tér 6. (Anker-palota)

Repülőköffer,

„Federleicht“ BÖRÖND,
ruhazsák olcsón

TOLNAI-nál
Szabadságtér Uzenhét. (Törzsdepalota)

A pontos megbízható

„**DAVAJ**“ BOY-vállalat

mindent elintéz — (Éjjel-nappal)
Óránként 6 Ft

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Zongorák

Bösendorfer, Bechstein, Förster,
Stingl angol mechanikás zongorák,
pianók olcsón, részletekre is.

Reissmann Gyula

zongoraszalon, VIII., Rákóczi-ut 47.

Triton- mustár

világhírű

Gyártja:

TIVOLI KONZERVGYÁR KFT.
Budapest, XIV., Ilka-utca 24.
Telefon: 121-153.

Székely Emil

ékszerész
Rákóczi-ut 26
brilláns, ékszer, arany, ezüst,
órát legdrágábban vesz.

Hirek oroszországi munkaszolgálatosokról

Gomel-ben, 189. lágerben, (Kiev-től kb. 350 km.)
tartózkodók névjegyzéke:

Adter László, Kapócsapáti,
szül. 1921.

Ellbogen Mór, Kiszvárd, sz.
1900.

Czinn Márton, Nyiregyháza,
szül. 1922.

Grosz Menyhért, Budapest,
szül. 1921.

Lederer Gábor, Dunántúlról,
sz. kb. 1912.

Weisz Miksa, Nyiregyháza,
szül. 1913.

Vitebszk-ben, (Minszk-től kb. 350 km.)
tartózkodók névjegyzéke:

Beck Ferenc, Szeged, kb.
24 éves.

Engel Hermann, Kiszvárd,
kb. 45 éves.

Gutmann László, Bpest, kb.
25 éves, borbélysegéd.

Lowinter Zsiga, Bpest, kb.
32 éves.

Öszterreicher, Nyiregyháza,
kb. 25 éves, üveges.

Popper Jenő, Zirc,
Tentelbaum Géza, Bpest-
környéki, kb. 51 éves.

Sachtiban, 182/7. lágerben tartózkodók
névjegyzéke:

Eisenberger Zoltán, Gyön-
gyös, kb. 26 éves.

Grosz János, Bpest, kb. 32
éves.

Holländer Ernő, Szatmárné-
meti, kb. 36 éves.

Kämpfner Géza, Bpest, kb.
36 éves, vasgyári tisztv.

László Aladár, Szatmárné-
meti, kb. 26 éves.

Léb Farkas, Nagyvárad, kb.

36 éves.

Lőwy, Bpest, kb. 36 éves,
budai pékmester.

Reisman Testvérek, Szatmár-
németi, 33—36 évesek.

Salamon Dezső, Nagyvárad,
kb. 33 éves.

Weisz Andor, Nyiregyháza,
kb. 33 éves.

Wollner, Szatmárnémeti, 30
éves.

Mordovniában, 58/3. lágerben tartózkodók:

Kelner Béla, Debrecen, a láger kórházában főszanitéc.

Gorkij-ban, 30 0. lágerben (Moszkvától kb. 275 km.)
tartózkodók névjegyzéke:

Bergmann József, Bpest, kb.
36 éves, órák-ékszerész.

Binét Miksa, Kántorjánosi,
szül. 1920, földbirtokos.

Bergmann Károly, Bpest, kb.
37 éves, órák.

Friedmann Endre, Nagyvá-
rad, szül. 1920.

Friedmann Jenő, Zsibó, sz.
1922.

Grosz Miskolc, szül. 1922.

Grosz Sándor, Bpest, Gr. Te-
leki Pál-ut., kb. 24 éves, gaz-
dász.

Kepes Lajos, Debrecen, kb.
39 éves, terménykereső.

Klein Mórle, Szatmár, szül.
1919.

Léb Dávid, Szatmár, kb. 32
éves, fuvaros.

Neumann Miklós, Debrecen,
kb. 38 éves, lisztkereskedő.

Pollák Imre, Szatmár, szül.
1916.

Schwarz Ferenc, Nagyvárad,
szül. 1919.

Ungár Lipót, Szatmár, szül.
1919.

Weisz Benő, Szatmár, szül.
1919.

Weisz Sámuel, Kolozsvár,
kb. 32 éves, kereskedő.

A Magyarországi Zsidó Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága Információs osztályának (Budapest, Bethlen-tér 2.) közlése szerint fentiek jól vannak, egészségesek.

Goldmann étterem

ORTHODOX KÖSER KITÜNŐ KONYHA
VIDÉKIEK TALÁLKOZÓHELYE
LAKODALMAK RENDEZÉSE

A KISVÁRDAI MANDEL BERNÁT felügyelete alatt
KAZINCZY-UTCA 57, KIRÁLY-UTCA SAROK

Mai értékét fizetem férfiruháért, szövetért
saját üzletem részére

Andrássy-út 17 (Oktagon,
Abbázla mellett) Eladás nagy választékból

Bundát

a készítőnél. Festés,
átszabás, alkalmi vételek.
Pézsma és más vadbőr
vétele. **POLLÁK,**
Móserdősor-u. 6. (Ólvacsarnoknál)

Mózes

könyveinek ismerdje mesélt
el egyszer az alábbi történe-
tet:

Régen történt. Az egyik
kis faluban, ha valaki meg-
halt, kiterítették és holtteste
mellé elhívták a község elő-
kelőit, előljáróit, mint egy
tetemrehívásra. A mondabeli
tanítvány ekkor megkérdezte
mesterétől; hogy is van az,
hogy az előkelőket, a vezető-
ket, az előljárókat hívják itt
a holttest mellé, hiszen nem
tétélezhető fel jómódu, gaz-
dag, vallásos emberekről,
hogy gyilkoltak volna érde-
ből, vagy hitvány anyagiakért.

Felelt a tanító a kérdésre
a következőképpen:

— Jól mondod, ímam, hogy
nem tétélezhető fel a község
előkelőiről, hogy ők ölték
volna meg a halott embert.
De, hátha hagyták meghalni,
hátha nem tettek semmit az
ellen, hogy az áldozat elpusz-
túljon, hátha közömbösen
nézték végvergődését, akkor,
amikor módjukban lett volna
segíteni. S' ha így történt,
akkor éppen olyan bűnösök
a meghalt ember halálában,
mintha sajátkezűleg gyilkol-
ták volna meg.

Ez a példázat jut eszünk-
be, valahányszor vitákat hal-
lunk afelől, hogy a Magyar-
országról elhurcolt és elpusz-
tított halszázezert hűtestvérünk
haláláért kit terhel a felelős-
ség. Amikor halljuk a véde-
kezést különböző tárgyaláso-
kon, hogy ők nem gyilkol-
tak, ők nem ölték meg egyet-
len egy zsidót sem, akkor
minden esetben meg szeret-
nők kérdezni, hogy vajjon
mit tettek az ellen, hogy el-
hurcolták, deportálták vére-
inket, biztosan tudtuk volna
segíteni, ha tisztességes, be-
csületes, jószándéku emberek
összefogtak volna — hiszen
az egyik német deportálós-
hőhöz vallotta a népbírósá-
gon, hogy a legkisebb ellenál-
lás esetén dehogyan sikerült
volna a magyar zsidóságot,
amennyire teljes számban de-
portálni —, de mint a példá-
zat mondja, bűnösök (tiszte-
let a nagyon csekély kivétel-
nek), mert hagyták őket el-
vinni és semmit sem tettek
anélkül, hogy pusztulá-
sukat megakadályozták!

(g. m.)

VENDEGLŐ, kávéházi

berendezések, székek,
asztalok olcsón

Rosenfeld

Telefon: 139-274

Népszínház-u. 31

Chanuka a Fiaórvaházban

Gyermekkori emlékeink körül a legmaradandóbbak és felejt-hetetlenek azok, melyek a Chanukai gyertyagyújtáshoz vezetnek. Az asztal és ablak körül izgatottan sorakozunk fel, hallgatva apánk benedekcióit és nézve anyánk átszellemült arcát. De ami a *Moauz cur* dallama után következett, az volt az a bizonyos perc, amelyre már oly régen készült a gyermekse-reg. A családapa, a főlünk már hetekkel azelőtt a gyer-mekszoba ajtaja előtt elcselt kívánságaink szerint beszerzett játékokat és hasznos tanszereket, a továbbművelésre alkalmas könyveket osztotta ki. Ezek a momentumok felejtethetlenné maradtak. Sokszor most is, gondterhes jelenünkben is meg-jelennek előttünk.

Fiaórvaházunkban is már he-tek, napok óta halljuk a be-szélgetések témáját, halljuk a gyermekek korához és értelmé-hez mért kívánságokat, melyek nagy veszteségükben némi eny-hálást hoznának és arcokra újra visszavarázsolnók a gyermek-meséivét. Mindegyiknek van va-lami kívánsága és mi össze is állítottunk egy kívánságlistát és most Hittesvéreinken a sor, hogy segítsenek bennünket, hogy az idei Chanukán a közösség megmentőbűdsége folytán egy gyermek kérése se maradjon ki-étegetlenül.

Az intézet vezetősége az ün-nepély szebbé tételére **decem-ber 17-én, kedden Chanuka-tea-délutánt is rendez**, melyre hit-tesvéreinket, az emberbaráti célra való tekintettel a legna-gyobb szeretettel ezúton is meg-bívjá. Jegyigénylés: Fiaórvá-ház, VII. Vilmskirály-ut 25. Tel.: 221-207.

Várunk Mindenkit a régi szeretettel és Aldozatkészséggel
DUKESZ AKOS

Szabadsághegyen Noémi penzióban

Előzetlenül elsőrendű orv. és szer-velés, étage-nyitás. Egész éven át nyitva
Telefon: 101-812. Cédrus-utca 1. Felső-utca 11.

FOGAIT 50%-os kedvez-ménnyel újjávarázsolom
december végéig
fájdalommentesen, kezesség-mellett: **KOOS FOGÁSZ**
Rákóczi-ut 34.

FILMBOY

áruszállító és gyorsküldővállalat

lehetőleg hamarosan elmentés inkasszókat, trükkös, bicikli meghívásokat.
VII., HOLLÓ-UTCA 17.

Telefon: 423-526

Fényképezőgép

VESEZ legjobb áron. Steiner optika.
VI., Október-lér 4.
VII., Thököly-ut 4.

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének közleményei:

A Magyar Zsidók Országos Egyesületének hivatalos hely-lisége Andrassy-ut 81. alatti, a volt

Féssák-kávéházban van. (Tele-fon: 424-734.) Hivatalos órák: hétköznapokon d. u. 3-6 óráig.

A MAZOT legközelebbi ülésel:

December 16-án, hétfőn d. u. 1/6 órakor az Andrassy-ut 81. alatti klubhelyiségben a Magyar Zsidók Országos Egyesülete ren-des taggyűlést tart.

Ugyancsak december 16-án, hétfőn d. u. 1/6-kor a MAZOT IX. kerületi tagozata a Páva-utca 39. sz. alatti helyiségben tiszt-újító taggyűlést tart.

December 17-én, kedden d. u. 1/6 órakor a MAZOT VIII. ke-rületi tagozata taggyűlést tart.

Előadó *Lakatos Imre*, a Székes-főváros VIII. kerületének elő-járója. Tárny: *Zsidóság és de-mokrácia*.

December 18-án, szerdán d. u. 1/6 órakor a VII. belső kerület tart gyűlést Sip-u. 12. sz. alatt.

Csütörtökön, december 19-én d. u. 1/6 órakor a Magyar Zsi-dók Országos Egyesületének Női Szakosztálya tart gyűlést Andrassy-ut 81. sz. alatt.

A Gólem

legendája elevenedik meg azon a francia filmen, amelyet most mutattak be. *Julien Duvivier* rendezői fantáziáját ihlette meg ezuttal ennek a „félíg ember-nek, félíg szörnynek” históri-ája. Valamikor a hangtalan film korában Paul Wegener keltette életre az agyagból gyurt, de az értelem helyegével ellátott rémet. A francia Golem minden misztikus és félelmetes volta mellett talán emberibb, mint volt Wegener ólomtalpakon járó, robusztus figurája. A film, amely csodálatos zengési tem-plomi énekeinkkel kezdődik, elénk vetíti az örüllettől meg-szállott II. Rudolf császárnak (*Harry Baur* mosteri ábrázo-lása), zsidó hitéből és minden emberi érzéséből kivetkőzött kancellárjának, valamint porosz-lóinak — az akkori SS-Mannoknak — sanyargatásaitól, korbácsütéseitől, börtöneitől, fenevadajtottól, bitóitól szenvedő zsidóság nyomorult életét. De a getto sulyosveretű kapuja mögé zárt zsidók a kinzószerkő-zők okozta gyötrelmek ellenére is hűek maradnak Istenükhöz, aki Liva ben Becalel-nek, az ünnepem ber készítőjének unoká-ja útján életet lehel a Golembe. Az pedig elindul, hogy törve,

zuzva, rombolva és a gonosz ellent pusztítva, megmenise ül-dőztetéseitől, az akasztófák vég-telen sorától és a teljes meg-semmisüléstől Prága zsidóságát. Mi borzongva néztük mindezt, de nem tagadhattuk, hogy a *személyes élmény*, amelyen a közelmult kor zsidósága ugy Prágában, mint másutt kereszt-lülment, még borzalmasabb volt. Adolf „császárt” ugyanugy az nygrém és a páni halálfélelem ösztökélte a vérgőzös tettek-re, mint II. Rudolft. Kár, hogy nekünk nem volt Golemünk, amely idejekorán akcióba lépett volna. De, mint ahogy nkör eijött a felszabadulás, ugy most is meghozta a szabadságot az Európában megmaradt zsidóság számára a gigantikus erejű szövetséges sereg millió és mil-lió élő és vérző Golemje. A film tanulsága: Az üldözök el-nyerik büntetésüket. Ez tette lephetővé, hogy a Corzó-moz-i közönsége együttérzéssel és szánakozva nézhesse a kaftá-nos, taliszos, sorsüldözött zsi-dóság szenvedéseit és nem az „Ártatlauok”-at, vagy a meghu-mánított „Jud Süss”-t.

(-y.)

TÁRSULNÉK IS EZERREI. hönnyen egősségek vállalkoz, vagy üzletbe. Hol aktívan is részt vesznek. „Hőbőgő társ” jogára a kiadóba.

Weisz Mór
sütőde és cukrászda
Budapest, Dob-u. 22

Pékárak, oukrászsütőmények, békebeli minőségben
Alkalmi rendelést vállal

Gyapjút Nyulbőrt Pésmát Nyersbőrt

legmagasabb árban vásárol
HERSCH JENŐ
Somogyi Béla-ut 8. Telefon 427-882.

PARÓKÁK, FRIZETTEK
a legfinomabb kivitelben és legszebb színekben.
Rendelés, javítás, alakít-ás, víz hullám, tisztítás.
Hajműterem IV., Mária Valéria-u. 17. Ritz szállóval szemben

A XXII. Cionista Kongresszus megnyitása

Hétfőn ünnepélyes külsőségek között megkezdődött a XXII. Cionista Kongresszus Baselben. Az ülésekről és a tárgyalások részleteiről az *Uj Élet* kiküldött tudósítói fognak beszámolni la-punk hasábjain.

Minden könyvujdon-ság kapható
Gondos Sándor
KÖNYVKERESKEDESEBEN
Budapest, VI., Andrassy-ut 53
Telefon: 428-733

TALESZ, T'FILIN
mezusa, elessz és héber könyvek
VÉTEL, ELADÁS, JAVÍTÁS.
Jahrzeit-tábla készítését vállalom.
UNGAR MÓR, Király-utca 17., kapu alatt vagy I. emelet 4.

MINDENNEMŐ
SZÖNYEG
vétel—eladás, UNGAR, Király-u. 14. és Rákóczi-ut 42.

Hívjon! Jöjjön!
Veszek aranyértékű forintért: szőnye-get, porcellánt, irógépet, régisé-get, fért és női ruhákat, perzsa-kabátot, fényképezőgépet, festé-mveket
Gerstl-Majoresi
VIII., Esterházy-utca 17 (San-dor-utca sarkánál), T.: 135-877.

SZŐLŐ-OLTVÁNY SZÜNSEGLETET VÁSÁROLJA

FÜLÖP oltvány telepétől
Abasár, Malom-u. 76.
Kérjen árajánlatot!

Férfiruhákért,
szmokingert, fehérneműt, szőnye-gért, szőlőfűgyért leglőbbel ezek
GRÜN, saját üzletem részére.
Népszínház-utca 20. Hívásra 16n.

Finoman főző
jómegjelenésű, 33 éves, intelligens házvezető nő első r. háztartást ve-retne: VI., Dessewffy-u. 41., 10sz. 1.

Készlekeglettel tolmányokat keresek
amerikai megbizásból
JÁK SÁNDOR XIII., Váci-ut 35.

Ki tud róla? Egri György

1907. 26 éves, bevonult (Göngy-
vári Iskolába, Altitólag felszabala-
lás után létek. Hírt lén: Egri,
Debrecen, Pákos Jend-u. 7 v. dr.
Egri, Budalok, Snt. István-park 22.

KERESSEM

Farkas Imre

masz gépészmérnököt,

szül. 1902 Adony, anyja: Sirasser
Szabónia, 1945 májusban, felszaba-
dulás után látták jó állapotban.
Nagyon kérem, ha valaki tud
valószínű soráról, értesítse Farkas
Imrét, V. Visegrádi-u. 60. III. 14.

KERESSEM FIAMAT

Trattner Jancsit,

ki Alachban szabadult, Münchenbe
ment egy barátjával és ezóta nyo-
ma veszett. Nagyon kérem, aki
tud róla, értesítse aggszó édes-
apját: Trattner Andor, Kivárda.

KERESSEM TÁRSJAMAT,

Eisen Adolfot (Károly Hersch)

1911 okt. 20-án születésére vettek
Pest köznyelkére. Utolsó hír Günyű.
Aki bármint tud róla, értesítse fele-
sége: Eisen Adolfot,
XIII. Aranylőléd-ut 24/b.

Legelősebb beszerzési forrás!

Cukorka, csokoládé-

gőzmozgók nagyban eladása,
100% eredetűek is.

Deutsch D. Dezsőné

VI. WESSELENYI-UTCA 20.
Minden nap 8-5 óráig.
SZOMBATON ZÁRVA!

ANYA, dolgozó leányárral keres
alkalotba, KÜLÖNBÉJÁRATU
BUTOROZOTT SZOBÁT konyha-
használattal, Magányosnak esetleg
koszlat adna. Igaz, Dob-utca 15.

Gyakorlott fehérnemű

sz. FELSORUHA VARRÓG
hához ajánkózik:
Fürstné, Garai-utca 4., III. em. 20.

MEGJELENTI

Oráktól Sorrend a Közsé Veszély-
len Elbaltak Után.

Öröklés deportáltak után

Dr. Fényes Endre és dr. Visky Károly
Együtt egyetemi tanár
Könyvtár minden könyvkoreakodásban
Gyűjt kiadás.

Nem bánja meg!

sz. villany, rádiószerszám, laplást
EHERNÉL VEGEZTET. Deportáltak
szere, VIII. Koszoru-utca 23
Telefonszám: 128-204.

Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága

Információs osztályának közleményel Ujabb akció indult meg a munkaszolgálatosok hazahozatalára

A magyar zsidóság borzal-
mas tragédiájának egyik leg-
újabb megrázkódtatása a
munkaszolgálatos hittestvé-
reink kínba és halálba üldö-
zése volt. Az aknamezőkre, a
pusztulásba parancsoltak
nagy része elpusztult és a ha-
lál torkából csodákkal haza-
kerülteken kívül csak azok
maradtak meg, akik jelenleg
is fogságban élnek.

A zsidóság illetékes ténye-
zői most újabb akciót indit-
tattak, hogy ezeket az élet-
ben maradtakat hazaenged-
jék és e célból megfelelő
fórumok elé terjesztik azok-
nak névsorát, akiknek mos-
tani tartózkodási helyüket is-
merik, hogy hazahozatalukat
ily módon is elősegítsék.

A DEGOB információs osz-
tálya 1700 olyan munkaszol-
gálatosról állított össze név-
jegyzéket, akiknek a léger-
címek sikerült megszerezni.
Természetesen sokan lehet-
nek, akikről még az osztály-
nak nem sikerült adatokat
beszerezni.

Éppen ezért felkérjük
mindazokat, akik hozzátarto-
zóik címét tudják, hogy szem-
lélyi adataikkal együtt sür-

gősen közöljék a DEGOB in-
formációs osztályával (Beth-
len-tér 2. I. 36.) A szükséges
adatok a következők: *név,
születési hely és idő, atyja
neve, anyja neve és a leg-
utolsó légeri címe.*

A Wels-ben elhantoltak családjaiknak figyelmébe!

A DEGOB információs osz-
tályának sikerült megszereznie
mindazoknak halotti anyaköny-
vi kivonatát, akiket a welsi
temetőben — exhumálás után
— helyeztek örök nyugalomra.
A halotti anyakönyvi kivona-
tokat az igazolt hozzátartozók
az információs osztályon (Beth-
len-tér 2. I. 36.) átvethetik.

Kerestetések

Ki tud Kahan Lajos bereg-
szászi 16-17 éves fiúról, aki
állítólag egy kibuchan él?
Svédországból Amerikába ke-
rült nővéreit keresik.

Ugyancsak amerikai megke-
resésre keressük Haroska Mar-
gít és Haroska Irén volt híva-
taltoknőket, valamint Serényi
Józsefné sz. Haroska Pannát,
illetve ezeknek családját.

A címeket a DEGOB infor-
mációs osztályához (Beth-
len-tér 2. I. 36.) kérjük leadni.

A PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG

6914/1946.

Hirdetmény

Hittközségünk kaszusz-in-
tézmenyelt a főtisztelendő
Rabbiság felügyelete alatt új-
jászervezte és így gondosko-
dott arról, hogy a jövőben az
összes zsidó közületek és ma-
gánháztartások rendelkezésé-
re álljon megfelelő mennyi-
ségű

kóserhus és baromfiáru.

Ennek érdekében elsősor-
ban is újra kiépítette vágoda-
lálózatát.

Ezidőszerint baromfi-vágo-
dák a következő helyeken
vannak nyitva:

- VI. Lehel-u. 1/e.
- VI. Eötvös-u. 6.
- VII. Klauzál-téri csarnok.
- VIII. Déry-u. 1.

- VIII. Szerdahelyi-u. 20.
- IX. Mátyás-utca 5.
- XIV. Bosnyák-tér 12.

Egyben közöljük, hogy e
héten a közvagyóhídon meg-
kezdjük a rituális metszést s
így hitfeleink kóser marha-
és juhhúst hatásági áron
egyelőre az alábbi helyeken
vásárolhatnak:

- VI. Eötvös-u. 6. Hahn és
Schwarcz,
- VII. Garay-u. 45. Ligeti Fülöp,
- VII. Akácfa-u. 45. Fränkl Józ-
sef, csak baromfi árusítás)
- VIII. Déry-u. 1. Grünwald és
Krausz,
- VIII. Lujza-u. 11. Spitzer Tibor,
- IX. Mátyás-u. 5. Erbst Samuél,

Budapest, 1946 dec. 10.

Pesti Izr. Hittközség
Előljárósága

ELŐSZOBA
FÜRDŐSZOBA
HÁLÓSZOBA
ÉS ŐZLETI

TÜKÖR

WAGNER
TÜKÖRGYÁR
VII. Kazinczy-u. 9
Tel.: 221-675.

Ausztria területén elhunyt deportáltak vagy munkaszolgálato- sok emléke

A debreceni zsidó hitközsé-
gek szervezete elhatározta, hogy
akciót indít a deportálásban
vagy munkaszolgálatban Ausztria
területén elhunyt és családtag-
jaik által ismert helyen nyugod
hittestvéreink emlékének meg-
örökítésére. E felhívással egy-
idejűleg felkértük a wieni hit-
községet, hogy a wieni Zentralfriedhof-ban nyugod hittestvére-
ink pontos listáját közölje ve-
lünk, de kérjük a hozzátartozó-
kat is, hogy elhunyt családtag-
jaikra vonatkozó alábbi ada-
tokat a Tiszántúli Zsidók Köz-
ponti Szervezete címére (Debre-
cen, Bajcsy Zsilinszky u. 26.)
sürgősen elküldeni szívesked-
jenek.

1. Az elhunyt zsidó és ma-
gyar neve (asszonyoknál a le-
ánynev is);
2. Az elhunyt szü-
letési éve és helye;
3. Az elha-
lózás időpontja és helye;
4. A
sírhely pontos megjelölése
(Wienben a temetői parcella és
szám közlése. Vidéken a temet-
kezési hely pontos megjelölése);
5. Az adatbejelentő neve, fog-
lalkozása és lakcíme.

Kérjük a pontos statisztikai
felvétel céljából az adatokat oi-
vasható irással mielőbb meg-
küldeni. Az akció további fejlő-
désére vonatkozólag az adat-
szolgáltatókkal közvetlenül fo-
gunk érintkezésbe lépni.

A Tiszántúli Zsidók Központi
Szervezete nevében
Leltner Jenő s. k. elnök

Villamoskályhák, hőszugárzók

Dr. Kovács és Társa
kft.
BUDAPEST,
V., Arany János-u. 9
Telefon:
123-950 121-992

POPPER Talesz javítása

mosása, fűlín vétel, eladás és férő
felőrcsmű javítását legelősebban
VÁLLAL. Hóhó-utca 12., földt. 4.

„FIATAL”, valamint „32 éves övgező
képkerelező” négyben feladott je-
liges hirdetőknék

külföldről érkezett levelük van

a kiadóban, A -levelek hirdetői
nyugta ellenében átvethetők.

Kézikocsit

KITÖL VÉGY?
BAJNOK-UTCA 24.

Hírek Palesztináról

A zsidó nép politikai helyzete

... mire e sorok megjelennek — kétségtelenül a javulás, a célok közeli megvalósításának jeleit mutatja, majd a XXII. Cionista Kongresszus tanácskozásiának eredményeként. A Kongresszust közvetlenül megelőző viszonyokról találó bírálatot adott Mosch Sznek, a Haganah főparancsnoka egy telavivi sajtókonferencián. „A zsidóság politikai helyzetének há képe látható a háifai kikötőben, ahol egy menekülteket hozó hajó horgonyoz, és a Jisuvnak nem áll módjában időközönként és magához venni az utasokat.” A Kongresszusra igyekvő palesztinai kiküldöttek utolsó bonyomlásokát szomorú képet visznek magukkal az Országból. Zsidó menekültek ezreit angol katonák „katonai módszerek” segítségével hadihajókra kényszerítik és deportálják — Ciprusba. Ilyen körülmények között nem valószínű, hogy a Jisuv megbízottai nagy lelkesedéssel fogadják majd az Angliával való meg-

egyezés tervét. „Az új kongresszus — mondotta Sznek — új korszakot nyit meg. Mintegy 30 éven keresztül csak egy irányt követtünk: együttműködés Angliával, keserű volt számunkra ez az együttműködés. Ha a politikai helyzet nem változik, új irányt kell találnunk.” Az angol hatóságok szinte mindig akkor követnek el hibát, amikor legfontosabb lenne — az ő számukra is — a megértés és megbékélés jeleit mutatni. Emelkeztes, hogy a londoni Palesztina-konferencián való részvétel ügyében összehívott Cionista Belső Tanács döntése sokak szerint azért volt elutasító, mert éppen az ülést megelőző napon az angol hadsereg fegyver után történő kutatásai és a bevándorlók deportálása Anglia ellen döszítette meg a Tanács mérsékeltabb tagjait is. Most közvetlenül a Kongresszus előestéjén, Anglia ugyanazt a hibát követte el.

A „Kneszeth Jisrael” nevű hajó 3900 utassal

november 25-én horgonyt vetett a háifai kikötőben (nem Tel-Avivban, ahogy múlt heti számunkban téves jelentés alapján írtuk). A hajón tulajdonán Romániából és Magyarországból származó bevándorlók érkeztek. Lehorgonyzás után az utasokat az ismert módszer szerint a katonák három hadihajóra terelték át, miközben hármán életüket veszítették és többen megsebesültek. A hajóra tartó angol katonaságot ugyanis közpör fogadta, amely több angol katonát is megsebesített. Az angolok ezután jegyberítést is használtak, majd könnyfakasztó bombák segítségével elérték céljukat. A hadihajók azonban nem távoztak el azonnal a bevándorlókkal, mert a palesztinai legfőbb törvényszéknek a Vand Leumi megbízottai jogi alapon megtagadták a deportálók rendelkezéseket. A per előléleg — néhány napig — a hajók a kikötőben maradtak. A Jisuv szorongva leste az ítéletet. A legfőbb törvényszék azonban törvényesnek jelentette ki a deportálást, mire a hajók azonnal eltávoztak a bevándorlókkal Ciprus felé. A Jisuv felháboro-

dása határtalan. Tartani kell attól, hogy a Kongresszus és a gazdasági okok miatt napok óta szünetelő terrorcselekmények ismét kiújulnak. Egyes hírek szerint maga az angol kormány sem ragaszkodott az adott körülmények között a deportáláshoz és szívesen látta volna a bevándorlóknak a jelenleg üres athliti táborba való szállítását. A hibás rendelkezésért a felelősség elsősorban a palesztinai kormányt terheli. A Fő kormányzó — megjedve a döntés konzekvenciáitól — sietve hivatalosan tudatta a sajtóval és a Jewish Agencyvel, hogy az eredeti tervektől eltérően, engedélyt ad a Ciprusban internált 1700 zsidó bevándorlóknak Athlithba hozatalára, és amint a kvóta szerint üresül fog a tábor, újabb bevándorlócsoportok jöhetnek el Ciprusból. Ezt az utólagosan, sietve kiadott rendelet azonban már későn jött, a Jisuvot nem nyugtatta meg. Az elkeseredettség általános, a munkások munkabeszüntetéssel tüntettek a kormány ellen. Még Erecben a „Kneszeth Jisrael” utasainak deportálása miatt a hangulat politikai szempontból igen megromlott,

a Jewish Agency vezetői ismét politikai megbeszéléseket folytattak

— a Kongresszust közvetlenül megelőzőben — Bevinnel és Byrnes-szel. Dr. Aba Hillel Silver Európába indulás előtt ismét tárgyalott Bevinnel Palesztináról — hat nap leforgása előtt másodszer. E tárgyalások után Silver, Stephen Wise és Nahum Goldmann társaságában Byrnes külügyminisztert kereste fel, akitől fontos politikai üzenetet kapott a Kongresszushoz való továbblépés céljából. Kétségtelen, hogy a Kongresszus politikai

viláiban hallani fogunk az utolsó napok politikai tárgyalásainak eredményeiről. A különböző fórumok által eddig elkészített Palesztina-tervekhez most egy újabb járult, amely azért érdemel figyelmet, mert közreadója, Mr. Henry Cradock, a Truman által életrehívott Palesztina-bizottság elnöke és mint ilyen, az elnök közvetlen környezetéhez tartozik. Terve szerint egy, a palesztinai zsidó és arab államokból álló szöv-

ség és a zsidó bevándorló azonnali bebojasztását hozhatja meg az oly sok szenvedést okozó probléma megoldását. Kérdéses azonban, hogy a kapuknak 100.000 zsidó előtt való megnyitása megoldást jelent-e. Eltekintve attól, hogy hatalmas azoknak a zsidóknak is a száma, akik bár nem táborokban laknak, mégis hamarosan Erecbe szeretnének menni. A nemzetársági légerek lakói ma már a negyedmilliót érik el és ennek a tömegnek vonzódása Erechez jellemző egyik vezetőjüknek, M. Wollheimnek egy párisi ülésen tett kijelentése. A Zsidó Világkongresszus összehívta ülésen Lady Reading azt a javaslatot tette, hogy meg kell kísérni a zsidóság részleges újjáépítését a volt ellenes államokban is. Erre a javaslatra Wollheim a légerek lakói nevében így válaszolt: „Ha akadnának országok, amelyek az emberiség eszméitől vezettetve megnyitják kapukat a zsidók előtt, úgy ezek csak az öregeket és betegeteket fogadhatnák be, mert minden fiatal D. P. (hontalan) csupán Palesztinába kíván menni.” Érthető is ez, mert Erec kétségtelenül elsősorban a fiatalok hazája — és most van épülőben. Fiatalság, lendület, munkakétség kell az építéshez és hogy ez nem hiányzik az országban, bizonyították rá, hogy most építették fel.

A tizenhatodik új telepítés Ros Hasanah óta

Az új telepítés Felső-Galilea-ban van, kilenc mérföldre Nahariától, 3000 dunam K. K. L. földön. A Somer-hez tartozó telepítők többnyire Palesztinában született fiatal emberek. Az új telep történelmileg fontos helyen épült. A környék arab falvainak nevei arra mutatnak, hogy ezen a területen a bibliai és talmudi időkben is éltek zsidók, sőt a következő évszázadokban is — egészen a múlt századig — állandó zsidó telepítések helye volt a környék. Jelenleg a terület művelésre alig alkalmas, mert tele van kövekkel és bokrokkal. Az új telep lakói életlenül a földnek terme-

lésre és erdősítésre való alkalmassá tételét tüzték ki. A település több mérföldnyi távolságra van a legközelebbi úttól és csak nehezen járható kövekkel borított ösvényeken közelíthető meg. Az új település az Erec-Jisrael-i építés lényegét példázza. Az egykor „tejjel-mézrel folyó” országot az arab nemterelőtlenség és tudatlanság pusztasággá változtatta. A hazát kereső és építő zsidó ifjuság most ismét termővé teszi a talajt és elővarázsolja a Biblia termékeny országát.

RÖVID HIREK

A „Kneszeth Jisrael” fedélzetéről kórházba vitt magyar utasok.

Nyilvánosságra hozták a „Kneszeth Jisrael”-ről a háifai kórházba vitt névsorát. A névsorban több magyarországi kivándorló is szerepel. Ezek a következők: Gottlieb Meir, 20 éves (szívhaj). Sussmann Mendel, 29 éves (fertőző betegség). A szülőkötőbe kerültek: Fried Nova, 24 éves (Fried Abraham felesége), Weisz Irén, 22 éves, Weisz Magda, 24 éves.

A leningrádi orthodox metropolita a Sírátó Falmál.

Gregorius leningrádi metropolita nagy kísérettel Palesztinába érkezett és eizarándokolt a Sírátó Falhoz, amely szent helye az Orthodox Egyháznak is. Herzog főrabbi megbízottja ünnepélyesen fogadta a metropolitát, akivel elbeszélgetett az oroszországi zsidóság helyzetéről. Gregorius metropolita szerint az oroszországi zsidóságban jelentékeny erősödés tapasztalható a vallásos élet terén. Megígérte, hogy segíteni fog az oroszországi és palesztinai zsidóság kapcsolatainak kiépítésében.

Uj átalási eredmények.

Jeruzsálemben a rádióadó közelében véletlen következtében feltárták a Josephus Flavius emlitette „Északi tornyot”, amely az ősi város harmadik falához tartozott.

(GELLERT.)

ERECBEN üzleti kapcsolatok

létrehozását, ottani érdekek képviselését, ingatlanok kezelését, üzletek szervezését tanácsadást vállal **TELAVIVI SZERVEZŐ IRODA.** „ALAPOS” jellegre a kiadóba.

Rádiók és villamossági Darányinál
cikkek csak Darányinál

M e g b i z a t ó c é g !

Darányi Ernő V., Visegrádi-utca 15.

Rádió- és villamossági cikkek

Oroszországból keresik:

804 Rosenberg Salamont, Nagymező-u. 26-28. keresi Rosenberg Jenő, Oroszország.
816 Reisz Györgyöt és Götzl családot keresi Reisz László, Oroszország.

Tudakozódás Pesti Izr. Hitközségénél (VII., Sip-u. 12. l. 16).

A Vörös Kereszt utján (Személynök u. 21/23).

Alpern Viktor, Moszkva 183/3. Alpern Viktorné, Bpest Nagyatádi-utca 43.

Frank Jenő, Moszkva 356/1. Frank Jenőné, Bpest, Hungária-ut 212.

Deutsch Sándor, Moszkva 62/3. Deutsch Józsefné, Bpest, Teleki-ter 3.

Müller Béla, Moszkva 324/3. Csillag Mária, Bpest, Romanelli-utca 14.

Bachrach György, Moszkva 183. Cseré Andor M. T. E. Bpest, Vilma királynő-ut 43.

Frédemann Imre 307/3. Schwarz Sándorné, Bpest.

Schlesinger Jenő 183/5. Schlesinger Jenőné, Bpest, Leudvay-utca 15.

A szegedi hitközség tisztújító közgyűlése

A szegedi zsidó hitközség november 24-én tartotta nagygyűlését, mely megválasztotta a képviselőtestületet. A hitközség új képviselője december 1-én alakult meg. A képviselőtestületi tagok eddig nem tapasztalt nagyarányú érdeklődése mellett törfént az elnök választása. A 121 képviselőtestületi tagból 191 szavazott és imponáló többséggel újból Stern Mártont, a hitközség eldigi agilis elnökét emelte díszes tisztségre. Dr. Léndárt választási elnök üdvözölte meleg szavakkal a megválasztott elnököt, aki biztosította a szegedi zsidóságot, hogy az egész hitközség elnökeként kíván működni, az egyetemes szegedi zsidóság érdekeit akarja szolgálni, a hitközség újjáépítésének előbbrevitelét célozza munkásságán.

Előjárókká megválasztották: kultusz-előjárónak Dános Dezsőt, a szentegylet elnökét, iskolai előjáró lett dr. Nádori Sándor, jótékonyági előjáró dr. Kertész István, pénzügyi előjáró dr. Léndárt Pál, jogügyi előjáró dr. Hajdu Béla, gazdasági előjáró Gáriner Sándor, adóügyi előjáró Robicsék Pál, műszaki előjáró Kőrösi Géza.

Társulnék

Ha valakiban, főmunkás, szép helyiségben és tőkével kereskedelmi vagy üzemi iparral rendelkezével, „Szombaton zárca” jel. a kiadóba.

Intenzív hitélet a Bethlen-téren

Készülődés a Chanukára

A Bethlen-téri körzet hitéletének intenzitása közismert. Mégis jölesk minden egyes alkalommal megerősíteni ezt a példás buzgalmat.

A Bethlen-téri templomkörzet újabbán minden második szombat délutánján sokas szóúdauszt tart, amelyen dr. Schwarz Benjamin főrabbi mond szellemes és tanításokban bővelkedő tóra-magyarzatokat.

Chanuka szombatján szórakoztató műsorral egybekötött nagyobb szabású Oneg Szabbatot rendez ugyancsak a Bethlen-téri templomkörzet, míg a Chanuka előtti vasárnapon a Magyar Zsidók Országos Egyesületének VII. kerületi külső tagozata rendez igen nyilvános igényező műsoros délutánt.

A Pesti Izr. Nőegylet Leányárvaháza ismét megnyílik

A fasiszta rémuralom nem kegyelmezett a gyermekeknek sem. 1941 áprilisában a Leányárvaház hatalmas épülete előtt is megjelentek a Gestapó marionettai és perecek, órák alatt át kellett adni az árvák otthonát, ezzel a gaztettel évtizedek szorgos munkája ment veszendőbe.

Két és fél esztendősen kényszerű „emigráció” után az árva kislányok most ismét visszatérnek régi otthonukba. (XIV., Hungária körút 149.) A rommálott épület újjáépült, a széthurcolt felszerelést újjal pótolta a Joint.

Új otthonukban a régi szeretettel várják a gyermekeket és azokat az elhagyott, deportálás folytán elárvult kislányokat (6-12 éves korig), akiknek meleg otthonra, gondos nevelésre van szükségük.

Dec. 22-én d. u. 4-kor a Leányárvaház helyreállított templomában, kegyeletes ünnepség keretében leplezik le az emléktáblát, mely az árvaház martir-

halált halt volt növendékei emléket örökíti meg.

Árva felvétel VI., Dessothy-utca 41. alatt a Pesti Izr. Nőegylet központi irodájában d. e. 9-2 ig.

A Jidische Mame

megrázó magyar szövegének, amelyet az Uj Elet is „Dal a zsidó anyáról” című cikkében leközölt, írójá: Guttmann Dénes György december 15-én délelőtti 11 órakor szerzői matinéet rendez a Fővárosi Operettszínházban. Az ismeretlen művészek sorában, akik a deportálásból visszatért sikeres szerző új dalait adják elő, fellép Fényes Kató és Radics Gábor komikusereivel és a Jidische Mame-t, valamint a „Joseph Joseph” című hírneves zsidó dall énekli.

Intelligens, középkorú ÖZVEGY-ASSZONY egy-két gyermek melé nappali elfoglaltságra elhelyezkedne. „Gyermekszerező” jelgére a kiadóba.

Háztartásban jártas

JOBB NŐ olcsóna macányszob, háztartási vezetésre. Vidékre is. „Jó háziaszony” jel. a kiadóba.

Özvegyeknek, árváknak

rítka alkalmat nyujt amerikai ismerkedésre,

ha a Loves Ironies című angol nyelvű füzetben hirdetnek. Tíz ezer példányban küldjük szét Amerikába.

„Boldogulhat” jelgére Boros hirdetője, Andrassy-ut 54.

IDŐSEBB, MAGANTOS NŐ, udvari, szép szobába, lehetleg nappali elfoglaltsággal bíró LAKÓTÁRSNÓT KERES. „Agynemű szükséges” jelgére a kiadóba.

Butorozott szoba

különbeférettel, fürdőszoba használattal, magányos ur részére kiadó. IX., Ráday-utca 34., II. emelet 16.

H I R E K

Az UJ ÉLET előfizetési díjai:

1 hónapra . . . 4 forint
negyedévre . . . 12 „
félévre 24 „
egész évre . . . 48 „

Az előzetesek postatakarékpénzlári belizetési lappal küldendők be a 26.209 számú postatakarékpénzlári számú lára.

— Amerikai kiállítás az európai antiszemitizmus dokumentumaiból. A volt vilnai Tulománys Intézet, amely a háboru kitörése óta Amerikában működik, az európai antiszemitizmus dokumentumaiból kiállítást rendez A magyarországi anyagot a Zsidó Világkongresszus Dokumentációs Osztálya készíti elő és küldi ki New-Yorkba. Az Osztály kéri mind azokat, akiknek a birtokában az üldöztetés bármely dokumentuma megvan, hacsak ezeket a dokumentumokat (plakát, röpcédula, fénykép stb.) a kiállítás rendelkezésére. Különleges érdekeséggel bíró dokumentumokat a Dokumentációs Osztály meg is vesz. A dokumentumok leadhatók a Zsidó Világkongresszus irodájában (Wekerle Sándor-utca 7.) bármely hétköznapon 9-4 óra között.

— Sirksavatás. Goldberger Salamonnak, a Zsidó Ginnázium egy évvel ezelőtt elhunyt nagynevű igazgatójának barátai, tisztelői és hálás tanítványai sirksövet emeltek, melyet december 8-án avattak fel a rákoskereszturi zsidótemetőben, ahol dr. Schweitzer József rabbijelölt avatóbeszédében megemlékezett Goldberger Salamonnól, a pedagógusról és az emberről, akit növendékei rajongással szerettek. Dr. Geyer Albert elnökhelyettes a Pesti Izr. Hitközség elnöksége és előjárósága, dr. Rosenfeld Viktor a Zsidó Ginnázium Barátjai, Fokos Fuchs Dávid a Zsidó Ginnázium tanácai kara és növendékei hevében emléttak Goldberger Salamon hervadhatatlan érdemeit.

— A volt Hadvisceitek Bizottsága és a volt Ruhagyújtó Század Chanuka-estje. A volt Hadvisceitek Bizottsága és a Ruhagyújtó Század Chanuka-estjét, kedden, december 17-én délután 26 órakor tartja hagyományos ünnepi estjét a Pesti Izraelita Hitközség díszteremben: VII., Sip-utca 12. II. 23.

— Chanuka-ünnepély. A Budai Izr. Hitközség december 22-én, vasárnap délután 5 órakor a Budai Nőegylet helyiségében (II., Keleti Károly-u. 22.) Chanuka-ünnepélyt rendez.

Órák • Ékszer

NEUFELDTŐL

BÉL' N3, ARANY, EZÜST, ÖFAJAVITÁS

csak Rákóczi-út 8/a.

Háztartási és piperecikkek nagybani eladása

Vértessnél, Dob-u. 48

— Az V. ker. Zsidó Kultur-bizottság minden csütörtökön este 6 óraker kultureset rendez a Csáky-utca 3. feleleleti tanácstermében. Az előadások sorrendje: december 12-én dr. Benosofszky Imre: Antiszemitizmus a mulban és ma; december 19-én Nágell Marcell: Kéz-művesipar vagy diploma; dec. 26-án dr. Frisch Armin: Messiaszi eszme; 1917 január 2-án Erec Jizrael a kongresszus után (egy résztvevő beszámolója a kongresszusról). Az előadásokat zsidó művészek szánai előzik meg. Az előadások Karvaly László főkéntor énekel. Belépődíj nincs.

— Dr. László István rabbi temetése. A Sopron környékéről exhumált mártírok között hazahoztuk dr. László István rabbi, a Keren Házszod volt főtitkára temetést is. Temetésén dr. Salgó László rabbi héber és magyar nyelven búcsúztatta, dr. Richtmann Mózes a Keren Házszod nevében, dr. Klein Tibor a Rabbképző, dr. Nagy László a Magyar Cionista Szövetség, dr. Bodonyi a Kial Cionista párt nevében mondott utolsó Istenhozzádat a fiatalon elhunyt mártír papnak.

— 120 helyébe egy. Bicskéről és rabbiági kerületéből 120 zsidó gyermeket hurcoltak el és közülük egy sem tért vissza. A felzabálás óta szomorú volt a bicskei zsidó házak tája, nem verte fel gyermekkecáj a szobák csendjét. És most megszületett az első zsidó gyermek. Az Országos Zsidó Segítő Bizottság bicskei kirendeltségének vezetője Schön Endre és felesége az első bicskei zsidó gyermek szülei. Az újszülött fu passzított bensőséges ünnepség keretében december 1-én tartották meg, a szertartást Stern József a Pesti Izr. Hitközség kántora végezte. És a bicskei kis emberpalánta sírásából a mindenek diadalmasodó élet himnuszusa csendül ki.

— Tizennygy deportált és munkaszolgálatos együttes esküvője. Megható ünnepség színhelye volt december 1-én az ujjonnan restaurált nagykanizsai templom. Deportáláshól visszatért 14 nagykanizsai hajadon és özvegy asszony esküdtött örök hűséggel 14 nagykanizsai munkaszolgálatos, illetve deportáláshól visszatért hittestvéreinknek. Az esküvői szertartás alkalmával dr. Krausz Henrik kaposvári főrabbi magaszárnyalásu beszédében költői ihlettel ecsejtette azt az utat, amelyet a jelenben és a jövőben minden öntudatos zsidónak választania kell. A kántori funkciót Halász József főkéntor végezte. A templomi szertartás után a nagykanizsai Jótékony és Kulturális Egyesület közös ebédet látta vendégül az ifju párokat és a hitközség tagjait. Az ebéd alkalmával dr. Krausz Henrik főrabbi, Ritscher Mátyás hitközségi előjáró a hitközség nevében, Demeter László a Kulturális Egyesület elnöke egye-

sülele nevében, szobhnél-zsőbb felszólalásokban ismertették a nagykanizsai zsidó szellemet és példát mutató zsidó kulturát. Az ünnepi ebéd a Hatikva hang-jánival ért véget.

— Zenei matiné. A Pesti Izr. Hitközség kulturális ügyosztálya és a Goldmark Károly zeneiskola első zenei matinéja, amely a zenetörténet első jelentékeny zsidó komponistája, az 1600 körül élt Salomone Rossi Ebreo és kortársai műveinek megismertetését szolgálja, december 15-én d. e. 7/11 óraker lesz a Fürst Sándor-utca 21/b. szám alatti kulturteremben.

— A Budai Izr. Hitközség Oneg Sabbat Ünnepségének sorozatában december 14-én Sirota Sándor főkéntor „A Chanuka zenéje” címmel tart előadást, amelyben énekkari kísérettel mutatja be a felavatás ünnepének dallamait és azok változatait. December 21-én dr. Beneschovszky Imre főrabbi Thomas Mann „József”-éről beszél, Sirota Sándor főkéntor zsolnárokat énekel.

— Eljegyzés. Wald Frici Mik. kalc-Makó és Vogelman Sámuel Kézsmarok (Slovákia) jegyesek.

— A Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezete I. országos kongresszusa. A zsidó egyetemi hallgatóknak megvannak a maguk különleges problémái. Ezeknek a kérdéseknek a megkezelésére és megvitatására a Zsehsz országos értekezletet hívott össze. Az ünnepélyes megnyitó december 13-án, pénteken este lesz dr. Szencre Samu a Zsehsz Kuratóriumának elnöke üdvözi a kongresszust, Martos István a Zsehsz Intézőbizottsága nevében megnyitja beszédet mond. A magyarországi és külföldi zsidó szervezetek kiküldöttjei üdvözlök a kongresszust.

— Kárpáti Anrél, a Magyar Írószövetség elnöke, december 12-én, csütörtökön d. u. 6 óraker „Az értelmiség problémája” címen tart előadást a Haladó Zsidó Értelmiség Fürst Sándor-u. 21/b alatt tartandó nyilvános ülésen. Belépés díjlatlan.

— „Rövívím — Harmatsepp”. A zsidó hűség nevelőinek, tanárának és tanítójának egyaránt régi kívánsága volt, hogy a zsidó gyerekek és serdülő ifjuság körébe egy olyan kiadványt adjon, amely a mi korunk igényeinek megfelelően címezzeti a zsidó vallásos életet a fiatal lelkekben. Ennek a kívánásnak lesz eleget az a képekkel és rajzokkal duzzadó illusztrált ifjusági kiadvány, amely „Rövívím — Harmatsepp” címen e napokban jelen meg. Érdekes cikkeket ismertetik meg az apró néppel a néger-zsidók életét, a palestínai telepeknek a munkáját és a pesti zsidó gyerekeknek az ünnep és hétköznapjait. Az illusztrált kiadvány írói H. D. Nombere, héber író, Avigdor Hameiri, Slomo Lavi, Munkácsi Nóémi és F. Fürth Margit.

— A budai Menháregyesület ujjadalkuló közgyűlést tart f. hó 29-én, vasárnap d. e. 11 óraker a marosutcai kórház helyiségében. A nagymultu egyesület rövidesen megnyitja zugligeti otthonát,

— Sz. Haasz Edith és S. Benedek Edna új angol könyve. Most jelent meg ötödik, javított kiadásban Sz. Haasz Edith és S. Benedek Edna Every day life in conversation (Az angol beszélgétek a mindennapi életből) című kitűnő tankönyve, amelylyel a szerzők az élő angol nyelv használatára ösztörik megtanítani az olvasókat. Az értékes könyv feldolgozza a mindennapi angol nyelvben használt szavak és kifejezések széles körét, de nem összefüggéstelen, hanem olvasmányokkian. hanem logikus eszlelmény körében, párbeszéd formájában. A mű tisztá angol-ságot E. J. Thomas cambridgeli egyetemi tanár ellenőrizte. Bizonyosan vesszük, hogy Sz. Haasz Edith és S. Benedek Edna munkája hamarosan igen népszerű lesz.

— Felkérjük mindazokat a munkaszolgálatosokat, akik tudnak Frankl Jenőről (szül. Budapest, 1908 apr. 14., százaadszám 222/78, bevonult Nagykátára 1942 máj. 8-án, Tápiaóápról 1942 júliusában vitték ki Oroszországba, 1943 januárban egy kievii kórházban betegesen feküdt) jelentkezzenek a DEGOB információs osztályán, Bethlen-tér 2., I. 38.

Intelligens, középkora URINÓ, a háztartásban járlok,

kitünő főző, elhelyezkedne

cselleg vidékre is. „Családtag” jelgére a kiadóba.

Férjhezadnám

27 éves, szép, csinos, intelligens leány vögöröndet, egy rendes kezesettel járó, szigorúan vallásos, bírándó és kemény (30-35-ig). Választ: „Bácz Istvánudachchem” jelgére a kiadóba.

Intelligens, csinos özvegyasszony, jóléredelmző házfelügyelőséggel, szép lakással

férjhezmenne

hozzáadó férjhez 50-55-ig, lehet vidéki is. „Nem jó egyedül lenni” jelgére a kiadóba.

Nősülne

egyedülmaradt, magyáztelősü és nyugdíjkezes ellásban levő állástviselő. Lehetőleg orth., intelligens, szép és házias urinót, 35-42-ig keresek. Anyuójak mellettesek. Beszéltes levelet „V. P. 3” jelgére a kiadóba.

Jómejjelenésü

korrekt uriemberrel megismerkedne 24 éves, izr. URILEÁNY

házasság céljából

„Komoly szándék” jelgére: Boroshegy, Andrásey-ut 84.

Egyedül maradtam, 40 éves, csinosnak mondott nő vagyok

Házasság céljából

megismerkednék jobb iparossal v. kereskedővel, vidékiek ellásban. „Amerikába megyünk” jelgére a kiadóba

Lakással rendelkező

csinos, barna, középkora leány

férjhezmenne

jobb iparoshoz, 45-50-ig „Szerelem én szeretetesség” jelgére Boros hirdetőbe, Andrásey-ut 84.

Házasságokat

eredményesen, diszkrétan közvetlen társasági özvegy iródiája Damjanich-utca 58., III. emelet 1. Telefon: 229-295, D. u. 3-7-ig.

Amerikai állampolgárnak,

intelligens, fiatal özvegyasszony rövidesen Budapestre utazik, addig is levelezni óhajtana.

házasság céljából

diplomás orvossal, 45-50 évesig „Szabadág” jelgére a kiadóba.

KÉT, csinosnak mondott, önálló, keresettel és lakással bíró, özvegyen maradt URIASSZONY keres két, jómejjelenésü uriembert 34-40-ig

házasság céljából.

Jelig: „Harmónia négyesben”

Csinos, intelligens, büszkedvelő, 33 éves dolgozó leány, hozományjal,

házasság céljából

megismerkedne vidéki, 35-45 éves, egzisztenciával bíró kereskedővel vagy intelligens iparossal. „Harmónikus élet” jelgére ker válassz.

Özvegy, fiatal fővárosi

tisztviselő

férjhezmenne

35-40 évesig, diplomás urhoz Jelige: „Berendezett lakással” a kiadóba.

52 éves urasszony, akinek four-ozalon saját kútele és lakása van, keresed uriember ismeretségét

házasság céljából

(55 éves korig), akinek megtöbbször vasy hákéje van. „Teljes meglaklak egyaránt” jelgére a kiadóba.

Csinos, jómejjelenésü textilüzlet-tulajdonosnő, kétfeladás, komfortos lakással

férjhezmenne

50-es, jól szobált uriemberhez. Jelige: „Gyermekeletlen háziözvegy” a kiadóba.

Magas, jómejjelenésü musz özvegy, jó foglalkozással és lakással

férjhezmenne

intelligens, uriemberhez, 35-40-ig, lehet vidéki is. „Keleten dolgozunk” jelgére a kiadóba.

Egyedülmaradt

középkora, a szakmában jóismert és kitűnő referenciával rendelkező

remesztómiparos megismerne

Korban is hozzáillő, kemény, abszolút nemessékkü, nett, intelligens, példás háziasszonyok — lehetőleg független aranyműves v. ékszerész özvegy — választ a legnagyobb diszkrécióval „Abszolút Supper sauber” jelgére a lap kiadóba kérem.

Egyedülmaradt két kislákkal, lakással, jóiméno

fogászati dentál depóval

rendelkező, 38 éves urasszony megismerkedne hozzáillő, lehetleg szakkübeli ural, házasság céljából. Leveleket „Benisülés” jelgére Patak hirdetőbe, Bajcsy Zs. ut 29.

Férjhezadnám

negyven esinos, 51 éves, EGZISZTENCIÁVAL BIRÓ **hugomat**

kinek férjét deportálták, egzisztenciával rendelkező.

35-45 éves férfihez.

Választ „Harmonika” jeligére New-York hirdetőbe, Erzsébet-krt. 8.

Bénősülne

Komoly vállalatba, nagykereskedésbe, üzembe, 40-es, deportálás után egyedülmaradt, kifutó megjelenésű, nyelveket beszélő, intelligens, vidéki kereskedő. Csakias zsidó uticsaládból származók ajánlatát „Közvetítő kizárva” jeligére Bp.-térhez, Városház-utca 10.

Önálló iparral,

lakással rendelkező, anyagiilag teljesen független **ÜZVEGYASSZONY** keresi olyan ötvénos, művelt ur ismeretségi,

házasság céljából,

kinek megéheése van „Intelligens” jeligére a kiadóba.

Független,

csinosnak mondott, jókereső, újlelt nő, intelligens, 42-50-ig, kereskedőhöz

férjhezmenne

„Közvetítő és feleség” jeligére a kiadóba.

Önálló üzlettel,

szépben rendezett lakással

férjhezmennék

40-55 évig, intelligens emberhez, ki munkatársam és életársam lenne. „Hol szeretet, ott béke” jeligére a kiadóba.

Jóleltű ÜZVEGYASSZONY vagyok,

élettársat keresek

40-55 évig, Komoly egzisztenciával és uriembernek válaszoljak „Barna asszony” jeligére a kiadóba

A HAPOÉL M. S. E. hírel

FUTBALL

Hapoél - P. Barátság 3:1 (0:0)
Hapoél II. - K. MADISZ 1:1 (1:1)

BONOLÁS

A Hapoél kísérleti mérkőzéseket honvillított jó meghívott versenyzőkkel. Löwi-Hegyi döntetlen; Singer II.-Vajda technikai fölényrel győz; Singer Váradi-Baróti, győz Váradi a harmadik percben kocs-sattal. Edostein-Mártonffy, győz Mártonffy pontozással. Végül Erdős bemutatómérkőzést vív Kelennel, amelyet a közönség nagy tapsal jutalmazott.

KÉZILABDA

Hapoél I. - Hapoél II. 12:8 (4:4)

Dr. JANDA,
M. NYOMOZÓ
123-999
TERÉZ-KRT. 34

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerész (órajavítás)
VII. Wesszelényi-u. 8., a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész
VÉTELEI Tel.: 422-345. ELADÁSI

A VAC HIREI

FUTBALL

VAC-BRE 7:0 (3:0)
VAC-POSTÁS 7:5 (2:2)

KOSÁRLABDA

VAC-Szolnoki MÁV 35:29
VAC-DEBRECENI VSC 55:31

KÉZILABDA

VAC-Athenaeum 35:6

Goldné

a zsidó orkkörök legmegbízhatóbb házasságközvetítője VII., Alóderdősor 8. sz. Tel.: 225-488.

Férjhezadnám

UNOKAHUGOMAT, aki esinos, tess. vállalkos, olyan 40-50 év közötti uriemberhez, aki nem az anyagiakkal, hanem jó feleséggel és jó anyát keres. Lehet vidéki is. Leveleket „Harmonikus” jeligére Palatkoz, Bajcsy Zoltán-szky-ut 29.

32 éves vagyok

deportált övegye, rendezett lakással, önálló iparom, saját műhelyem van.

Férjhezmennék

egy becsületes, jólkú iparos emberhez. Intelligens, megtekintően esinos férfiak irjanak „35-40-ig” jeligére New-York hirdetőbe, Erzsébet-kört 9.

52 éves özvegyember vagyok, igen jómögyletes, keresek jó férfit, magas, nyelánc uritót

élettársnak,

akinek szintén jó anyagi körülményei vannak. Részletes levelet kérek. „Küldetés” jeligére és szeretet” jeligére a kiadóba.

Csinos, 48 éves

házas ÜZVEGYASSZONY hozzáilló uriember ismeretségi keresi

házasság céljából

„Vértes szék” jel. a kiadóba.

Férjhezmenne

csinos, bevezetett üzlettel rendelkező urhoz, 50-55 év körű.

biztos állásu

intelligens, lehetőleg lakással bíró urhoz. „Talan megtalálom” jeligére a kiadóba.

Férjhezmenne

intelligens, csinosnak tartott, jövedelemmel rendelkező, gyermekezesetű urhoz, 45-50 év körű, hasonló körülmények között élő urhoz. „Egymásért” jel. a kiadóba.

Jó pozícióban lévő, jókölcsjű, középkori KOMOLY URINÓ

férjhezmenne

hasonló körülményű, feltétlen intelligens, 50-60 körű urhoz. „Nem hüznapi” jeligére a kiadóba.

Fővárosi neológ intézmény vállalkos, 41 éves tisztviselője, ismeretség hiányában ezton keresi

hozzáilló élettársát.

Válaszok „Mielőbb az anyakönyvvezetőnél” jeligére a kiadóba.

ESKÜVŐRE

divatos férfi- és női ruhák kölcsönzése.

Esküvői ruhák vétele, RÓTI, Akácfa-utca 6.

Társasági legbizalmasabb házasságközvetítő, **Doktorné**

Király-u. 67. I. 2. Telefon: 421-930

Feleségem nem tért vissza. 50 éves, jobb iparos és kereskedő vagyok.

Feleségül vennék

olyan nő, kinek főbérleti lakása van, aki állásba helyezne vagy beépítési lehetőséget nyújthat. „Vigkedéty” jel. a kiadóba.

Magányos uriaszony

egzisztenciával rendelkező uriemberrel megismerkedne

házasság céljából

„49 körül” jeligére a kiadóba.

Férjhez menne

35 éves, csinos URIASSZONY,

szép lakással

és kereséssel. Elsőleg vidékre is mennék. „Hozzáilló” jeligére a kiadóba.

Orvosok, ügyvédek, üzleteselek benőstülnének,

hajadonok, övegyek férjhezmennek. bemutatja **Méltóné,**

Bp., Erkel-u. négy, második em. 10. - Válaszboríték. Fogad: hétköznapon négytől.

38 éves, jómögyletes, 172 cm magas, állagom fehéri, jól szituált, vidéki városban önálló kereskedő magyerműködne, 20-30-ig, kimondottan szép, csinos urhozval,

házasság céljából,

kinek Bp.-ben üzlete és lakása van. Lehetőleg fényképes ajánlatokkal. „Uri diktatóriós” jeligére a kiadóba.

Egyedülmaradt, intelligens, 48 éves, gyermektelen asszony, lakással és jövedelemmel rendelkezik,

férjhezmenne

korban hozzáilló, jólkú urhoz, kinek szintén van valami jövedelme. Választ: „Közös szimpátia” jeligére a kiadóba.

Megnősülne

teljesen egyedülmaradt,

középkori férfi

akinek nyugdíra jogosult állása van. Fix jövedelme bőségesen fedezi egy család ur ellátását. Lehet a hölgy teljesen vagyontalan is. Igényem, hogy nemeslelkű, kimondottan szép, intelligens és házas legyen. Részletes leírást lehetőleg fényképpel. „Jó ember 21” jeligére a kiadóba.

Tisztviselő

biztos állásban, hosszú kereskedelmi gyakorlatú, egyedülálló, 48 éves,

férjhezmenne

megfelelő koru, intelligens uriemberhez. Levelet „Házias,” jeligére a kiadóba.

A zsinagóga naptára

December 12, csütörtök: Kiszlev 19, péntek: 20, szombat: 21, vasárnap: 22, hétfő: 23, kedd: 24, szerda: 25 (Chanuka első napja), csütörtök: 26
Szombaton, december 14-én heti szidra: Vájésev, háftóra: Ámosz II, 6-III, 8.

Imaidők:

Imaházak	Péntek		Szombat		Hétkönap	
	óra	perc	óra	perc	óra	perc
Dohány	9/44	715	10	4	442	7 4
Rumbach	9/44	710	9/44	442	7	4
Bothlen	9/44	710	9/44	442	7	4
Csáky	9/44	710	9/44	442	7	4
Dózsa	9/44	710	9/44	442	7	4
Nagyfuv.	9/44	8	9/44	442	7	4
Páva	9/44	9	9/44	442	7	4
Zugló	9/44	710	9/44	442	7	4
Finárvah.	9/44	710	4	442	7	4
Leányárv.	9/44	710	4	442	7	4

December 17. kedd este, Chanuka gyertyagyújtás.

December 18. szerda, Chanuka I. napja.

December 19. csütörtök, Chanuka II. napja.

December 20. péntek, Chanuka III. napja.

Budai istentiszteletek: Dec. 13-án, pénteken d. u. 4 órakor. Dec. 14-én, szombaton d. e. 1/2 11 órakor. A II., Toroczkó-utca 6/a sz. alatti imaházban szombaton reggel 8 órakor. December 14-én, szombaton d. u. 4 órakor Oneg Sabbat a III., Zsigmond-utca 49. sz. alatti tanácsteremben. **Istentiszteletek helye.** III., Zsigmond-utca 49., XI., Boesky-ut 37., II., Toroczkó-utca 6/a és péntek estétkint II., Fő-utca 12. sz. alatt.

Óbudai templom: III., Zichy-utca 9., péntek és ünnep este 4 órakor, szombat és ünnep d. e. 9 órakor.

Főbérleti lakással,

önálló keresettel, idős gondolkodásu, csinosnak mondott,

független uriaszony

gondos, jó felesége lenne, kimondottan komoly, korrektt unak, ki kellemes otthonra és életársra vágyik, 45-56-ig. Lev. „Szeretném, ha szeretnéd” jeligére Arató hirdetőbe, Erzsébet-kört 14.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal VII., Sip-u. 12. - Telefon: 421-930.

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA

Felelős szerkesztő és felelős kiadó: **RUÓZ REZSÓ**

Postatakarékpénztári csekkpénztári száma: 26.208. (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája)

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdát műintézet Rt. körforgógépcin. Fel. nyomdavezető: Margittay Antal.